

МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА

Економіко-технологічний факультет

Кафедра менеджменту та фінансів

Кваліфікаційна праця
на правах рукопису

ШЕВЧЕНКО Андрій Станіславович

УДК 65.012.8

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

**«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ
ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ»**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:

Рябенко Галина Миколаївна, канд. екон. наук, доцент

Завідувач кафедри менеджменту та фінансів:

Верланов Олександр Юрійович, канд. екон. наук, доцент

МИКОЛАЇВ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1 Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності	6
1.2 Загрози фінансової безпеки підприємств.....	12
1.3 Методологічні засади оцінки рівня фінансової безпеки підприємств	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ.....	24
2.1 Виробничо-економічна характеристика підприємств району.....	24
2.2 Оцінка фінансової безпеки підприємств району.....	38
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ.....	59
3.1 Резерви підвищення фінансової безпеки підприємств району	59
3.2 Формування концепції управління фінансовою безпекою підприємств району.....	75
Висновки до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Актуальність дослідження. Кризові явища у діяльності вітчизняних підприємств на сучасному етапі пов'язані, насамперед, з недостатньою захищеністю від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які й виводять зі стабільного стану підприємства. У сучасних умовах господарювання, коли ситуація в країні характеризується фінансово-економічною нестабільністю та більшість підприємств є збитковими, актуальності набуває питання фінансово-економічної безпеки підприємств як гаранта ефективного розвитку господарюючого суб'єкта в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях фінансова безпека підприємств розглядається як комплексна система управління фінансовими ризиками, стійкістю та платоспроможністю, що ґрунтується на стратегічному підході, фінансовому аналізі й прогнозуванні. Проблематику управління фінансовою безпекою підприємств досліджували Біляк Ю. [5], Варналій З. С. та Мехед А.М. [8], Дем'янчук О.І. та Хохонік К.В. [15], Доценко І.О. [17], Зубко Т.Л. [20], Іванова Н.С. [23], Лоханова Н. [31], Малик О.В. [32], Румик І.І [44] та ін., зосереджуючи увагу на загальних теоретичних положеннях і механізмах забезпечення стабільності підприємств. Водночас питання управління фінансовою безпекою підприємств на регіональному рівні, з урахуванням специфіки діяльності суб'єктів господарювання Вознесенського району та сучасних зовнішніх загроз, залишаються недостатньо опрацьованими й потребують подальшого теоретичного та прикладного дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних аспектів щодо управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Задачі дослідження. Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких задач:

- огляд теоретичних основ управління фінансовою безпекою підприємств;
- виявити та систематизувати складові фінансової безпеки підприємств з урахуванням їх галузевої специфіки;
- дослідити методи оцінки фінансової безпеки підприємств;
- проаналізувати виробничо-економічні характеристики та аналіз фінансового стану підприємств району;
- провести оцінку фінансової безпеки підприємств району;
- навести напрями вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств району.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано абстрактно-логічний метод; порівняння, графічний, середні та відносні величини; монографічний метод; метод експертного оцінювання; та ін.

Інформаційна база дослідження. У процесі дослідження використовувались законодавчі та нормативні акти України, Головного управління статистики у Миколаївській області, фінансова звітність підприємств Вознесенського району, наукова література за темою дослідження, результати власних досліджень автора.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значимість результатів дослідження полягає у можливості використання рекомендацій, представлених у кваліфікаційній роботі щодо удосконалення управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Особистий внесок магістра. Кваліфікаційна робота є результатом наукового дослідження комплексу теоретичних та практичних питань,

пов'язаних з удосконаленням управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Основні положення дослідження апробовано на Магістерських читаннях МКУ імені Пилипа Орлика (м. Миколаїв, 2024р.), на 90-ій Міжнародній науковій конференції молодих учених, аспірантів і студентів "Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті" (11–12 квітня 2024 р. м. Київ, НУХТ), на Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Економіка та інформаційні технології: перспективи інноваційного розвитку», (6-7 грудня 2024 р. м. Дніпро, Український державний університет науки і технологій).

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 88 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, містить 16 таблиць, 11 рисунків, додатки. При написанні роботи було використано 62 літературні джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності

У сучасних умовах розвитку національної та світової економіки проблема управління фінансовою безпекою підприємств набуває особливої актуальності. Посилення економічної нестабільності, спричинене фінансовими кризами, геополітичними викликами, інфляційними процесами, нестабільністю валютних курсів та зниженням інвестиційної активності, суттєво ускладнює функціонування суб'єктів господарювання. У таких умовах здатність підприємства забезпечувати власну фінансову безпеку стає визначальним чинником його виживання, конкурентоспроможності та сталого розвитку [9, с. 24].

У сучасній економічній ситуації виробничі одиниці мають повну економічну самостійність. Вони самі визначають свою економічну політику, формують портфель замовлень, організовують виробництво і збут продукції, відповідають за результати господарської діяльності. Усе це актуалізує проблему забезпечення економічної безпеки бізнесу у сучасних умовах.

Як стверджують Дячков Д. Д., Потапюк І. П. та Капран І. В. [18], зміст економічної безпеки підприємств розкривається через забезпечення реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища із застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища (рис. 1.1).

Отже, під економічною безпекою суб'єкта господарювання розуміють характеристику суб'єкта господарювання, яка відображає його здатність реалізувати власні стратегічні економічні інтереси при певних зовнішніх умовах завдяки захисту від існуючих і потенційних загроз та використанню

можливостей, що надає зовнішнє середовище.



Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок між стратегічними економічними інтересами підприємства та забезпеченням економічної безпеки

Джерело: побудовано автором з використання [2, 4, 14, 18, 36, 42]

Економічна безпека підприємства, за визначенням Вараксіної О., Побіденної В. та Гребеник Р. [7], – це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізаційних чинників. До зовнішніх загроз і чинників належать: протиправна діяльність кримінальних структур, конкурентів, фірм і фізичних осіб, що займаються промисловим шпигунством або шахрайством, неспроможних ділових партнерів, раніше звільнених за різну провину співробітників підприємства, а також правопорушення з боку корумпованих елементів з представників правоохоронних органів і органів контролю.

До внутрішніх загроз і чинників належать дії пасивності (у тому числі умисні і ненавмисні) співробітників підприємства, що суперечать інтересам його комерційної діяльності, наслідком яких можуть бути нанесення економічного збитку компанії, витік або втрата інформаційних ресурсів (у

тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю), підрив її ділового іміджу у бізнес-колах, виникнення проблем у взаємостосунках з реальними і потенційними партнерами, конфліктних ситуацій з конкурентами, правоохоронними органами і органами контролю тощо. Кількісний і якісний аналіз наведених вище загроз дозволяє зробити висновок про те, що надійний захист економіки будь-якого підприємства можливий лише при комплексному і системному підході до його організації.

Враховуючи спектр можливих загроз економічної безпеки організації, захисту підлягають всі види ресурсів, що залучаються для досягнення економічної та соціальної мети організації.

Фінансова безпека підприємства є складовою загальної системи економічної безпеки та відображає рівень захищеності його фінансових інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [10, с. 129]. У теоретичному аспекті фінансова безпека трактується як стан фінансової системи підприємства, за якого забезпечується ефективне формування, розподіл та використання фінансових ресурсів, підтримується платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість, а також створюються умови для реалізації стратегічних цілей розвитку [32, с. 213]. Економічна нестабільність підсилює вплив дестабілізуючих факторів, що потребує удосконалення теоретичних підходів до управління фінансовою безпекою [44, с. 28].

Систему фінансової безпеки підприємства визначають як взаємозв'язану сукупність спеціальних структур, засобів, методів і заходів, які забезпечують безпеку бізнесу від внутрішніх і зовнішніх загроз. У цьому контексті систему можна охарактеризувати комплексом управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних, судово-правових та інших заходів із захисту бізнесу від незаконних посягань, мінімізації або уникнення матеріальних та інших утрат [31, с. 53].

До основних завдань системи фінансової безпеки підприємства належать [17, с.70]:

- захист законних прав та інтересів підприємства та його

співробітників;

- збір, аналіз, оцінка даних та прогнозування розвитку обставин;
- вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу;
- виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей;
- отримання необхідної інформації для розроблення найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності компанії тощо.

Широковживаним є визначення Іванової Н.С., відповідно до якого фінансова безпека підприємства – це кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначають на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого росту в нинішньому і перспективному періоді [23].

Нетудихата К.Л. та Жукова В.Є. [37, с. 297] зазначають, що фінансова безпека підприємства – стан системи економічних відносин на підприємстві, який у межах наявних фінансових інструментів забезпечує досягнення кінцевих цілей фінансових стратегій, та може бути виражений у кількісних та якісних показниках відповідно до принципів та обраних методів управління.

За визначенням Ситник Н.С. та Чепіль Ю.Б. [46, с. 68] фінансова безпека підприємства – це такий стан його господарських ресурсів, що забезпечує раціональну галузево-організаційну структуру підприємства, враховуючи географічне розташування та природно-кліматичні умови його діяльності, за якого воно здатне ефективно протидіяти можливим загрозам внутрішнього й зовнішнього середовища, а також досягати поставлених цілей і завдань на основі реалізації обраної ним стратегії розвитку.

Як зазначає група авторів [54, с. 154] фінансову безпеку підприємства розглядають у вузькому та широкому розумінні. Фінансова безпека підприємства у вузькому розумінні – це його здатність функціонувати в якості суб'єкта господарювання за існуючого рівня ресурсного забезпечення та обраної спеціалізації виробництва.

Фінансова безпека підприємства у широкому розумінні – це його здатність досягти належного рівня конкурентоспроможності за будь-якого ступеня впливу можливих ризиків і загроз. Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає у тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку у майбутньому.

Фінансова безпека підприємства досягається у тих випадках, коли воно є фінансово стійким, здатне запобігати негативному впливу внутрішніх та зовнішніх ризиків, а його ресурсний потенціал, організаційна та управлінська структури відповідають цілям і завданням статутної діяльності.

Під управлінням фінансовою безпекою підприємства розуміють систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, що пов'язані із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [49, с. 348].

Точне оцінювання загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, розроблення та реалізація методів нейтралізації негативного впливу цих загроз вимагають побудови адекватного механізму управління фінансово-економічною безпекою. Механізм управління економічною безпекою підприємства повинен включати методи (організаційно-технологічні, соціально-економічні, адміністративні, правові, соціально-психологічні, інформаційні), інструменти та заходи їх реалізації.

До складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства Дем'янчук О.І. та Хохонік К.В. відносять такі елементи: сукупність фінансових інтересів підприємства, функції, принципи і методи управління, організаційну структуру, управлінський персонал, техніку і технології

управління, фінансові інструменти, критерії оцінювання рівня фінансової безпеки. У такому розумінні механізм фінансового забезпечення підприємства становить єдність процесу управління та системи управління, що відповідає існуванню діалектичної суперечності змісту (процес управління) і форми (структура управління) [15, с. 164].



Рисунок 1.2 - Структура механізму управління фінансовою безпекою підприємств

Джерело: побудовано автором з використанням [14, 31, 32, 41]

Систему управління можна розглядати як сукупність механізмів, необхідних для реалізації цілей управління. Управління фінансовою безпекою залежить від обґрунтованого використання методів оцінки її рівня як бази й інструменту контролю та завдання орієнтирів для планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства. Виходячи із зазначеного, механізм управління економічною безпекою підприємства повинен включати сукупність взаємопов'язаних процесів планування, регулювання, мотивації та контролю, які забезпечують фінансову стійкість підприємства [31, с. 53].

Діяльності підприємства властиві різні за джерелами виникнення, характером, обсягом і структурним рівнем загрози. З метою визначення

поточного рівня фінансової безпеки підприємства доцільно проводити докладний аналіз загроз негативних впливів на фінансову безпеку підприємства і можливих збитків, а також існуючої на підприємстві системи аналізу для оцінювання результатів його діяльності.

Фінансова безпека відображає такий стан, за якого підприємство знаходиться у фінансовій рівновазі, забезпечується його стійкість, платоспроможність і ліквідність у довгостроковому періоді; задовольняються потреби у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення; забезпечується захищеність фінансових інтересів власників підприємства; існує здатність протистояти існуючим і потенціальним небезпекам, що призводять до фінансового збитку [10, с. 129].

Держава як регулятор підприємницької діяльності створює передумови для формування необхідного рівня фінансової безпеки у вигляді оптимальної монетарної, валютної, інвестиційної, бюджетно-податкової та інших політик, а суб'єкти підприємництва використовують надані можливості з метою максимізації очікуваних фінансових результатів.

Таким чином, фінансова безпека підприємств - такий стан підприємств, який характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатністю забезпечити реалізацію власних економічних інтересів, ефективно функціонувати та розвиватися в умовах конкуренції та господарського ризику. Досягнення необхідного для функціонування й успішного розвитку рівня фінансової безпеки є можливим завдяки розробленню та реалізації взаємоузгоджених дій державних регулюючих органів та керівництва суб'єктів господарювання.

1.2 Загрози фінансової безпеки підприємств

В умовах економічної нестабільності, яка характеризується коливанням факторів зовнішнього середовища підприємства, загрозами його фінансовим інтересам з боку окремих суб'єктів господарювання, високим рівнем

фінансових ризиків, одним із актуальних напрямів управлінської діяльності підприємства є забезпечення його фінансової стійкості.

Ризик – це ймовірність виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, доходу, майна, коштів у зв'язку з випадковою зміною умов економічної діяльності, впливом несприятливих обставин.

Загрози фінансовій безпеці – це дія дестабілізуючих чинників і/або суб'єктивних, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією та порушенням законів і норм, що може спричинити потенційні або реальні втрати для організації [10, с. 130].

В умовах економічної нестабільності проблема фінансової безпеки підприємств набуває особливої гостроти, оскільки саме фінансова сфера є найбільш уразливою до негативного впливу кризових явищ. Економічна нестабільність проявляється через коливання макроекономічних показників, інфляційні процеси, нестабільність валютних курсів, зростання процентних ставок, зниження платоспроможного попиту та загострення конкурентної боротьби. У таких умовах підприємства стикаються з численними загрозами, які можуть призвести до погіршення їх фінансового стану, втрати фінансової стійкості та навіть банкрутства.

Загрози фінансової безпеки підприємств формуються під впливом як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. В умовах економічної нестабільності зовнішні загрози значно посилюються, оскільки підприємства не мають можливості безпосередньо впливати на більшість макроекономічних процесів. До таких загроз належить нестабільність державної економічної та податкової політики, часті зміни законодавства, посилення фіскального тиску та непередбачуваність регуляторних рішень. Це ускладнює фінансове планування, підвищує ризик додаткових витрат і знижує рівень фінансової передбачуваності діяльності підприємств.

Суттєвою загрозою фінансовій безпеці в умовах нестабільності є інфляція, яка призводить до знецінення грошових коштів, зростання собівартості продукції та скорочення реальних доходів підприємств.

Інфляційні процеси негативно впливають на структуру витрат, ускладнюють формування цінової політики та знижують ефективність довгострокових інвестиційних рішень. У поєднанні з нестабільністю валютного курсу інфляція створює додаткові фінансові ризики для підприємств, особливо тих, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність або залучають іноземні фінансові ресурси [5, с. 23].

Валютні коливання є однією з найбільш небезпечних загроз фінансовій безпеці підприємств у період економічної нестабільності. Різкі зміни обмінного курсу національної валюти впливають на вартість імпортової сировини, обладнання та енергоносіїв, а також на розмір валютних зобов'язань. Для підприємств, які мають кредити в іноземній валюті або залежать від імпорту поставок, валютні ризики можуть призвести до суттєвого зростання фінансового навантаження та порушення платоспроможності.

Окреме місце серед загроз фінансовій безпеці займає обмежений доступ до фінансових ресурсів. В умовах економічної нестабільності фінансові установи посилюють вимоги до позичальників, підвищують процентні ставки та скорочують обсяги кредитування. Це обмежує можливості підприємств щодо залучення позикового капіталу, фінансування інвестиційних проєктів та поповнення оборотних коштів. Дефіцит фінансових ресурсів може призвести до зниження ділової активності, затримки розрахунків із контрагентами та порушення виробничих процесів.

Значною загрозою фінансовій безпеці підприємств є зниження платоспроможності споживачів і контрагентів. В умовах економічної нестабільності скорочується попит на продукцію та послуги, зростає кількість прострочених платежів, збільшується дебіторська заборгованість. Це негативно впливає на грошові потоки підприємств, знижує рівень ліквідності та ускладнює виконання фінансових зобов'язань. Несвоєчасне надходження коштів може стати причиною фінансових розривів і посилення ризику неплатоспроможності [37, с. 298].

Поряд із зовнішніми загрозами важливу роль відіграють внутрішні загрози фінансовій безпеці підприємств, які в умовах економічної нестабільності можуть мати особливо негативні наслідки. До таких загроз належать неефективна система фінансового управління, помилки у фінансовому плануванні, нераціональна структура капіталу та недостатній контроль за витратами. Відсутність чіткої фінансової стратегії та механізмів реагування на кризові явища посилює вразливість підприємства до зовнішніх шоків.

Серйозною внутрішньою загрозою фінансовій безпеці є порушення управління грошовими потоками. Незбалансованість надходжень і витрат, відсутність резервів ліквідності та неефективне управління оборотним капіталом можуть призвести до фінансових ускладнень навіть за наявності прибуткової діяльності. В умовах нестабільності такі проблеми загострюються, оскільки будь-які затримки платежів або зменшення доходів швидко трансформуються у кризу платоспроможності.

До внутрішніх загроз фінансовій безпеці також належить високий рівень фінансових ризиків, пов'язаний з агресивною кредитною або інвестиційною політикою. Надмірне використання позикового капіталу підвищує фінансовий леверидж і збільшує ризик втрати фінансової стійкості. В умовах економічної нестабільності зростання боргового навантаження може стати критичним фактором, що призведе до неможливості обслуговування зобов'язань та фінансових втрат [47, с. 90].

Важливою загрозою фінансовій безпеці підприємств є також інформаційні ризики та недостатній рівень фінансової прозорості. Недостовірна або несвоєчасна фінансова інформація ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень, підвищує ймовірність фінансових помилок і зловживань. В умовах економічної нестабільності значення якісної фінансової інформації зростає, оскільки управлінські рішення мають прийматися швидко та з урахуванням високого рівня невизначеності.

Таким чином, загрози фінансової безпеки підприємств в умовах економічної нестабільності мають комплексний і багатофакторний характер. Поєднання зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників створює значні ризики для фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємств. Усвідомлення природи та масштабів цих загроз є необхідною передумовою формування ефективної системи фінансової безпеки, здатної забезпечити адаптацію підприємств до нестабільного економічного середовища та мінімізувати негативні наслідки кризових явищ.

1.3 Методологічні засади оцінки рівня фінансової безпеки підприємств

Оцінка фінансової безпеки є передумовою формування стратегічних та тактичних планів підприємства. У науковій літературі розроблено значну кількість методичних підходів; деякі з них дуже схожі, а деякі принципово відрізняються один від одного.

Аналізуючи підходи різних авторів до оцінки фінансової безпеки підприємства, можна прослідкувати декілька підходів, що сформувались на сьогоднішній момент, зокрема [8, с. 205]:

- підхід на основі аналізу фінансового стану підприємства;
- прибутково-інвестиційний підхід;
- тримірний підхід;
- ресурсно-функціональний підхід;
- індикаторно-індексний підхід.

Цікавою є методика Н. В. Іванової [22, 23], яка є прихильником підходу на основі аналізу фінансового стану підприємства. Обраний алгоритм має п'ять етапів і дозволяє оцінити фінансову безпеку підприємств за допомогою комплексного показника.

З метою оцінки фінансової безпеки підприємств аналізується ряд фінансових показників, таких як коефіцієнти ліквідності, автономії, маневреності, оборотності, фінансового ризику, показники рентабельності, показники стану та ефективності використання основних засобів, матеріаломісткість. Кожному показнику присвоюється бальна оцінка у залежності від розміру відхилення фактичного його значення від граничного. У результаті усереднення бальних оцінок розраховується комплексний показник економічної безпеки [22]. Виходячи з результату визначеного комплексного показника підприємства можуть класифікуватися за 4-ма групами [24]: абсолютно безпечні; безпечні; достатньо безпечні; небезпечні.

У методиці оцінки фінансової безпеки підприємства Марущак С.М. [34, с. 116-118], що є прихильником прибутково-інвестиційного підходу, за критерій безпеки пропонується брати чистий прибуток, який порівнюється з мінімальним прибутком, необхідним для простого відтворення.

Наступним є порівняння мінімального прибутку, необхідного для простого відтворення, з (Прч). Якщо у поточному періоді чистий прибуток дорівнює або більший розрахованого мінімального – підприємство знаходиться у фінансовій безпеці, якщо чистий прибуток менший розрахованого мінімального, то економічної безпеки у підприємства немає.

Цікавим є підхід до оцінки фінансової безпеки за відтворювальним підходом [43]. Враховуючи переваги і недоліки методик діагностики економічної безпеки підприємства за прибутково-інвестиційним підходом, Рета М.В. та Іванова А.О. [43, с. 30-34] пропонують різні методи розрахунку мінімального прибутку, необхідного для простого відтворення, якщо підприємство функціонує за рахунок власних коштів та якщо підприємство залучає кредити і несе додаткові фінансові витрати.

Також у межах даної методики пропонується розраховувати абсолютний показник безпеки – запас відтворення та відносний показник безпеки – коефіцієнт відтворення (також різними методами для підприємств, що функціонують за рахунок власних коштів та залучають кредити).

Діагностику рівня фінансової безпеки підприємства проводиться за допомогою шкали [43, с. 30-34] на основі розрахованого коефіцієнта відтворення і розрізняються такі рівні фінансової безпеки підприємства: високий; нормальний; нестабільний; критичний; катастрофічний рівень фінансової безпеки. При цьому нестабільний рівень фінансової безпеки відповідає простому відтворенню на підприємстві, високий та нормальний рівень фінансової безпеки свідчить про розширене відтворення, тоді як критичний; катастрофічний рівень фінансової безпеки вказує на звужене відтворення на підприємстві.

Тримірний підхід до визначення рівня фінансової безпеки підприємства, який розробили С. Б. Довбня та Н. Ю. Гічова [16, с. 89-94], передбачає виділення таких її основних форм, як поточної, тактичної і стратегічної фінансової безпеки. Загальний рівень фінансової безпеки визначається на підставі оцінки всіх трьох складових.

Для оцінювання рівня поточної безпеки автори пропонують використовувати ряд фінансово-економічних показників, які характеризують рівень фінансової незалежності підприємства, стан ліквідності його активів і можливості своєчасного виконання поточних фінансових зобов'язань, фінансово-економічні результати діяльності підприємства [16, с. 89-94].

З метою визначення рівня тактичної безпеки, яка відображає здатність підприємства до відтворювання у процесі реалізації ним господарської діяльності, що досягається при певному рівні ефективності використання ресурсів підприємства (основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів), оцінюють такі її основні складові: виробничо-технічну, інтелектуально-кадрову, комерційну.

Стратегічна безпека характеризує рівень економічного потенціалу, що обумовлює здатність підприємства до подальшого успішного функціонування та водночас є підтвердженням правильності обраного напрямку розвитку, відповідності результатів роботи підприємства основним макроекономічним тенденціям. До основних складових стратегічної безпеки

дослідники відносять: ринкову, соціальну, інноваційно-технологічну, сировинну й енергетичну, екологічну.

Щоб отримати чисельне значення окремих вище зазначених складових, автори розробили систему індикаторів у межах кожної складової та запропонували їх можливі рекомендовані значення. Запропонований підхід передбачає також визначення загального рівня економічної безпеки підприємства, який розраховується як середньозважене значення рівня поточної, тактичної і стратегічної безпеки. На думку авторів, чим більше значення показника економічної безпеки, тим вищий рівень економічної безпеки підприємства [16, с. 89-94].

Найбільш визнаний та широковживаний ресурсно-функціональний підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства [6, с.13-16], що базується на оцінці ступеня використання корпоративних ресурсів підприємства, необхідних для досягнення цілей бізнесу, за кожною функціональною складовою фінансової безпеки підприємства, а саме: фінансовою, інтелектуальною і кадровою, техніко-технологічною, політико-правовою, екологічною, інформаційною та силовою. Рівень фінансової безпеки підприємства у цілому визначається шляхом переведення у відносні оцінки показників рівнів кожної складової, визначення вагомості кожної складової та розрахунку інтегральної оцінки як середньозваженої складових. Чим ближче інтегральна оцінка до одиниці, тим вищий рівень фінансової безпеки підприємства.

О. Я. Кравчук і П. Я. Кравчук пропонують визначати сукупний показник безпеки підприємства як середньозважену часткових показників функціональних складових підприємства [28]. Значення питомої ваги значимості функціональних складових підібрані шляхом індивідуального підходу на основі експертного методу. У свою чергу, розрахунок часткового показника безпеки кожної окремо взятої функціональної складової дослідники пропонують визначати аналогічно розрахунку сукупного показника безпеки [28].

Ібрагімов І.Є. [21, с. 145] вважає, що фінансову безпеку підприємства доцільно аналізувати за наступними видами: економіко-правова, податкова, економіко-соціальна, економічна безпека внутрішньої діяльності, економічна безпека зовнішньої діяльності, організаційно-економічна, ресурсна, техніко-технологічна безпека. При розрахунках стану фінансової безпеки підприємства автори вважають найбільш ефективними методи кореляційно-регресійного аналізу, методи факторного аналізу і головних компонент, методи порівняльного аналізу і бальної оцінки.

Зубко Т.Л. [20, с. 114-115] також притримується ресурсно-функціонального підходу (виділяє у системі економічної безпеки такі складові як ринкова безпека, ресурсна безпека, фінансова безпека, кадрова безпека, техніко-технологічна безпека, інформаційна безпека, безпека якості продукції) та вважає за доцільне здійснювати оцінку рівня фінансової безпеки підприємства поетапно:

перший етап – «підготовчий» (передбачає визначення мети і цілей оцінки рівня економічної безпеки підприємства, інформаційного забезпечення та формування системи аналітичних показників);

другий етап – «аналітично-розрахунковий» (оцінка рівня фінансової безпеки за допомогою сформованої системи аналітичних показників, їх стандартизація, визначення комплексних показників окремих складових фінансової безпеки та розрахунок узагальненого показника рівня фінансової безпеки);

третій етап – «результативний» (передбачає ідентифікацію рівня економічної безпеки).

Для якісної інтерпретації досягнутого рівня фінансової безпеки підприємства Зубко Т.Л. виділяє три рівні фінансової безпеки залежно від значення узагальненого показника: низький рівень, середній рівень та високий рівень. Серед представників індикаторно-індексного підходу Д. Ковальов та І. Плєтнікова [26, с. 18-25] пропонують визначати рівень фінансової безпеки за допомогою таких індикаторів:

- індикатори технологічної безпеки, основні з них: ступінь спрацювання основних виробничих засобів; завантаження спеціалізованого устаткування; частка витрат на НДДКР; середня зарплата наукового працівника за місяць; доступ до ноу-хау; введення в дію основних виробничих засобів;

- індикатори ресурсної безпеки, до яких відносять запаси матеріальних ресурсів на складі; поставки; характер ресурсів; динаміка цін на енергоносії; коефіцієнт маневреності; матеріаломісткість; відсоток браку; забезпеченість виробництва основними видами ресурсів; коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними джерелами; енергомісткість; можливість заміщення ресурсів; якість ресурсів;

- індикатори фінансової безпеки, а саме: індекс обсягів виробництва; динаміка прибутку; розмір заборгованості; частка на ринку; частка державних інвестицій у ВВП; рентабельність; капіталовкладення; довгострокові кредити;

- індикатори соціальної безпеки: розмір мінімальної зарплати; середня зарплата; чисельність працівників, зарплата яких нижча від прожиткового мінімуму; заборгованість по виплаті зарплати; частка зарплати у ціні; витрати сім'ї працівника на харчування; темпи скорочення персоналу; тривалість робочого тижня.

Також до індикаторно-індексного підходу можна віднести колектив дослідників [12, 17, 19], що пропонують використовувати загальні та спеціальні показники. Порогові значення їх можуть бути або на галузевому рівні, якщо йдеться про загальні показники, або мають окрему визначеність.

Важливими для характеристики фінансової безпеки є показники продуктивності, ефективності підприємництва, платоспроможності, ліквідності та ін. На думку науковців [24, 25], найбільш узагальнюючий показник – показник економічної дієвості, який характеризує здатність підприємства досягати поставлених завдань і виконувати власну місію у стратегічному аспекті. Якщо підприємство здатне виконувати поставлені

завдання, воно може чинити опір загрозам і небезпекам, що надходять від зовнішніх і внутрішніх чинників.

Ступінь економічної дієвості визначається індексами як за окремими напрямками, так і в цілому по підприємству і визначаються співвідношенням фактичних параметрів досягнення мети до планових.

Проведене дослідження показало неузгодженість думок різних авторів щодо розуміння стану фінансової безпеки вітчизняних підприємств та результатів визначення цього стану.

Висновки до розділу 1.

1. У процесі дослідження теоретичних засад фінансової безпеки підприємств визначено, що вона є ключовим елементом економічної безпеки та характеризує рівень захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечуючи його платоспроможність, фінансову стійкість і здатність до безперервного функціонування в умовах мінливого економічного середовища.

2. Встановлено, що економічна нестабільність суттєво впливає на фінансову діяльність підприємств, посилюючи рівень невизначеності та фінансових ризиків. Коливання макроекономічних показників, інфляційні процеси, нестабільність валютних курсів і зміни фінансово-кредитної політики держави створюють додаткові загрози фінансовій безпеці підприємств.

3. Доведено, що загрози фінансовій безпеці мають комплексний характер і формуються під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Зовнішні загрози пов'язані з погіршенням умов господарювання, зниженням платоспроможності споживачів і контрагентів, обмеженням доступу до фінансових ресурсів, тоді як внутрішні загрози зумовлені неефективним фінансовим управлінням, недосконалою структурою капіталу та недостатнім рівнем фінансового контролю.

4. Обґрунтовано, що фінансова стійкість і ліквідність є визначальними характеристиками фінансової безпеки підприємства, порушення яких в умовах економічної нестабільності може призвести до втрати платоспроможності та зростання ризику фінансових ускладнень. Підтримання оптимального співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами є важливою умовою мінімізації фінансових загроз.

5. Визначено, що своєчасна ідентифікація та оцінка загроз фінансовій безпеці є необхідною передумовою ефективного управління фінансовим станом підприємства. Використання інструментів фінансового аналізу, прогнозування та управління ризиками дозволяє виявляти потенційні проблеми на ранніх етапах і знижувати їх негативний вплив.

6. Узагальнено, що забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах економічної нестабільності потребує впровадження комплексної та адаптивної системи управління, яка поєднує стратегічне планування, ефективне управління грошовими потоками, фінансовий контроль та гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ

2.1 Виробничо– економічна характеристика підприємств району

Вознесенський район – колишня адміністративно-територіальна одиниця у складі Миколаївської області України. Районний центр – місто Вознесенськ. Як адміністративно-територіальна одиниця існував з 1923 року. 19 липня 2020 року район був ліквідований унаслідок адміністративно-територіальної реформи (у Миколаївській області замість районів 19 стало 4).

До ліквідації 2020 року Вознесенський район на заході межував з Доманівським, на півночі з Арбузинським та Братським, на північному сході з Єланецьким, на сході та південному сході з Новоодеським, на півдні з Веселинівським районами. Мав площу – 1391,9 км², що становило 6 % території області. Було населення – 32,5 тис. осіб. На території району у 2015 році знаходилося 47 населених пунктів (1 селище міського типу та 46 сільських населених пунктів).

Місто Вознесенськ розташоване за 90 км від обласного центру. Корисні копалини представлені, головним чином, нерудними родовищами. Водні ресурси – річки Південний Буг, Мертвовод, Арбузинка.

Основні напрями розвитку полягають у виробництві товарів народного споживання, продовольчих і непродовольчих товарів. Серед промислових підприємств району основного кола 31 % – це підприємства добувної промисловості, 69 % – переробної промисловості. У районі налічується 600,4 км доріг.

В економічному відношенні Вознесенський район є промислово-сільськогосподарським. Переважає землеробство, вирощування цукрового буряка, кукурудзи та інших культур, розвинуті тваринництво і садівництво.

Корисні копалини представлені, головним чином, нерудними родовищами. У районі у різний період виконувалися роботи щодо розвідки родовищ будівельних матеріалів, а саме гранітів, суглинків, піску, вапняків. Із родовищ на території району функціонують наступні: Прибужанське (Кантакузівське) Білоусівське, Вознесенське, Михайлівське родовища вапняків, Трикратненські родовища облицювальних гранітів, Олександрівське, Актоське, Микитівське родовища гранітів, Вільноярська ділянка гранітів, Олександрівське, Раковське, Трикратненське родовища суглинків, Олександрівське родовище піску. Промисловий потенціал району сконцентрований в основному у м. Вознесенськ, Олександрівській селищній, Бузькій та в Таборівській сільських радах.

Основними складовими потенціалу розвитку промислового комплексу району є виробничі потужності здатні до впровадження сучасних технологій і швидкого нарощування обсягів виробництва, зокрема в інвестиційно-привабливі галузі: харчову та добувну промисловості. У районі є значна кількість підприємств по видобутку будівельних матеріалів. Підприємства представлені в основному кар'єрами по видобутку цегельної сировини, пісків та кристалічних порід.

На промислових підприємствах зайнято близько чверті працюючих. В обсязі реалізованої продукції по галузям промисловості, середньо щорічні показники добувної промисловості складають 15 %. Оскільки у районі багато підприємств займаються видобутком піску, гравію, глини і каоліну, а також добуванням декоративного та будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди та глинистого сланцю, дослідження проведемо на підприємствах, які займаються цими видами діяльності: ТОВ «Вознесенський гранітно-щебневий завод», ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр», ТОВ «Північний гранітний кар'єр».

Проаналізуємо обсяги виробництва у товариствах Вознесенського району у 2024 році (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - **Визначення розміру виробництва у 2024 році у товариствах Вознесенського району**

Показники	Товариство до середньорайонних даних, %				
	ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»	ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»	ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»	ТОВ «Прищепівський кар'єр»	ТОВ «Північний гранітний кар'єр»
Грошова виручка від реалізації продукції	213,8	114,7	19,7	45,7	17,9
Середньорічна чисельність працівників зайнятих у виробництві	123,3	800,0	50,0	96,7	90,0
Середньорічна вартість основних засобів	117,8	55,5	4,3	36,6	19,3

Джерело: розраховано за даними фінансової та статистичної звітності підприємств Вознесенського району

Грошова виручка від реалізації продукції більше середньорайонного показника у таких підприємствах як: ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» - на 113,8 %, ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» - 14,7%.

У 2024 році найбільша чисельність працюючих зайнятих у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», що більше середньорайонного показника Вознесенського району на 23,3 % та ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», що у 8 рази більше середньорайонного показника району.

Основними засобами найбільше забезпечене лише ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», показники якого перевищують середньорайонний показник — на 17,8 %.

Підсумовуючи вище зазначене, можемо зробити висновок про те, що із досліджуваних підприємств найбільшими є ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» та ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» порівняно із

показниками досліджуваних підприємств та середньорайонними показниками 2024 р.

Таким чином, ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеновий завод» та ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» відносяться до великих підприємств Вознесенського району, а ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» - до невеликих підприємств району.

Розрахунки показників, що характеризують використання основних засобів, та оцінку їх динаміки у підприємствах району наведені у табл. 2.9.

Таблиця 2.2 - Аналіз використання основних виробничих засобів у підприємствах Вознесенського району

Показники	Роки			Відхилення 2024 р. до (+,-)	
	2022	2023	2024	2022 р.	2023р.
Фондовіддача, грн	1,993	1,935	1,923	-0,07	-0,012
Фондомісткість, грн	0,502	0,517	0,520	+0,018	+0,003
Рентабельність, %	2	7,8	22	+20 в.п.	+14,2 в.п.
Фондоозброєність, грн	830491	824661	934892	+104401	+110231

Джерело: побудовано та розраховано за даними статистичної звітності підприємств Вознесенського району

Аналіз показників табл. 2.2, дозволяє зробити наступні висновки. Так, фондівіддача основних засобів у товариствах Вознесенського району у звітному періоді мала тенденцію до зменшення на 0,07 грн у порівнянні з 2022 роком, та на 0,012 грн порівняно з 2023 р. Натомість фондомісткість мала тенденцію до зростання.

Рентабельність основних засобів у 2024 році порівняно з 2022 р. зросла на 20 в.п., це пояснюється більш високими темпами зростання вартості основних засобів у порівнянні з отриманим прибутком. Збільшення рентабельності свідчить про сприятливі тенденції використання основних засобів у товариствах Вознесенського району.

Фінансовий результат характеризує економічну ефективність підприємства. При позитивному його значенні (прибутку) він слугує

джерелом розширеного відтворення виробництва, соціального розвитку підприємства та платежів до бюджету держави. Чим вищий прибуток, тим більше можливостей у підприємства поновлювати свою матеріальну базу, розвивати нові виробничі програми, напрями діяльності.

За допомогою табл. 2.3 проаналізуємо показники фінансових результатів досліджуваних товариств району за 2024 рік.

Таблиця 2.3 - Показники фінансових результатів товариств Вознесенського району за 2024 рік

Показники	Досліджувані господарства				
	ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»	ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»	ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»	ТОВ «Прищепівський кар'єр»	ТОВ «Північний гранітний кар'єр»
Прибуток (збиток) від реалізації, тис. грн	14159	6284	2108,6	2461,0	790,0
Чистий прибуток (збиток), тис.грн	-18564	440	1796	2626	628
Рівень рентабельності (збитковості) реалізованої продукції, %	23,3	19,5	53,8	13,0	15,1
Рівень рентабельності (збитковості) активів, %	-19,9	0,9	24,4	24,3	10,2
Рівень рентабельності власного капіталу, %	-70,6	0,9	26,9	39,0	18,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Показники табл. 2.3 свідчать про те, що фінансовим результатом діяльності ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр», ТОВ «Північний гранітний кар'єр» у 2024 році був чистий прибуток.

Так, рівні рентабельності продукції, активів та власного капіталу у ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ

«Північний гранітний кар'єр» у 2024 році є достатніми для ефективної роботи господарств.

Показники рентабельності ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» є невисокими, що пов'язано з розміром отриманого чистого прибутку у 2024 році у даному товаристві. У 2024 році ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» у результаті господарської діяльності понесло збитки.

Для поглибленого аналізу фінансово-економічної діяльності товариств Вознесенського району необхідно оцінити динаміку статей балансу, що дозволить зрозуміти фінансовий стан підприємств у зовнішньому середовищі.

Для визначення рівня стабільності фінансового стану товариств Вознесенського району за рахунок власного капіталу та загальної суми використовуваних фінансових засобів розрахуємо показники фінансової незалежності (табл. 2.4)

Таблиця 2.4 - Динаміка показників фінансової незалежності у товариствах Вознесенського району

Показники	Нормативне значення	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2024 р. до	
					2022р.	2023р.
Коефіцієнт фінансування	< 1,0	1,355	2,001	2,072	0,717	0,071
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,42	0,331	0,323	-0,097	-0,008
Коефіцієнт стійкості	> 1,0	0,738	0,499	0,483	-0,255	-0,016

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Аналізуючи показники, наведені у табл. 2.4, можемо зробити висновок, що на кінець 2024 р. на кожну гривню власних коштів товариств приходиться 1,36 гривні позикових коштів, тобто товариства Вознесенського району здійснюють свою діяльність за рахунок позикових коштів. До того ж залежність підприємств від зовнішніх джерел фінансування з кожним роком зростає.

Коефіцієнт автономії протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зниження, і є значно меншим за нормативне значення. Значення

коефіцієнту свідчить, що в кожних 100 гривнях вкладених ресурсів у активи 32,3 грн складають власні кошти і це свідчить про низький запас міцності товариств району. Крім того, спостерігається тенденція до постійного зменшення коефіцієнту автономії, що обумовлено зменшенням власного капіталу на кінець 2024 року, порівняно з показником попередніх років.

Коефіцієнт фінансової стійкості на кінець 2024 року знизився внаслідок збільшення суми залучених коштів у товариствах Вознесенського району. Розрахований коефіцієнт свідчить, що на 1 грн залучених коштів приходится лише 48 коп власних, до того ж з кожним роком значення цього коефіцієнта знижується, що негативно впливає на фінансовий стан товариств.

Ліквідність – це здатність підприємства погасити свої фінансові зобов'язання, тобто здатність виконувати платіжні зобов'язання перед кредиторами перетворенням матеріальних цінностей і цінних паперів у гроші.

Динаміка показників ліквідності свідчить про те, що фактичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності 0,009 нижче нормативу та свідчить, що підприємства можуть негайно сплатити 1% поточних боргів за рахунок готових засобів платежу.

Таблиця 2.5 - Динаміка показників ліквідності у товариствах Вознесенського району

Показники	Нормативне значення	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+; -) 2024 р. до	
					2022р.	2023р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,3	0,026	0,021	0,009	-0,017	-0,012
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7 – 1	0,623	0,716	0,923	0,3	0,207
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 1	1,204	1,241	1,267	0,063	0,026

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про те, що на кожен гривню поточної заборгованості підприємства мають 0,92 грн ліквідних активів, що відображає платіжні можливості господарств щодо сплати поточних

зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Показник коефіцієнту швидкої ліквідності на кінець 2024 року має вище значення та має тенденцію до підвищення.

У свою чергу коефіцієнт поточної ліквідності показує, що на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань припадає 1,27 грн оборотних засобів. За досліджуваний період значення поточної ліквідності підвищилося, що свідчить про підвищення ліквідності балансу товариств Вознесенського району.

Дослідження фінансового стану підприємств також вимагає вивчення та аналізу динаміки статей балансу.

Проаналізуємо структуру майна досліджуваних товариств Вознесенського району на кінець 2024 року (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Структура майна товариств Вознесенського району району станом на 31.12.2024 року, %

Майно	ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»	ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»	ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»	ТОВ «Прищепівський кар'єр»	ТОВ «Північний гранітний кар'єр»
Необоротні активи	37,6	26,8	7,2	29,9	50,5
у т.ч. основні засоби	26,1	14,8	7,2	29,9	42,9
Оборотні активи	62,4	73,2	92,8	70,1	49,5
у т.ч. запаси	29,2	70,6	52,4	55,6	48,5
- дебіторська заборгованість	25,7	1,6	6,0	11,8	0,9
- грошові кошти	0,7	1,0	34,4	2,4	0,6
- інші оборотні активи	6,8	-	-	0,3	-
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Аналіз даних табл. 2.6 показує, що на кінець 2024 року найбільшу частину у структурі активів становлять оборотні активи у ТОВ

«Вознесенський гранітно-щебеневий завод» - 62,4%, у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» - 73,2 %, у ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» - 92,8 %, у ТОВ «Прищепівський кар'єр» - 70,1 %, що справляє позитивний вплив на майновий стан господарства.

Серед досліджуваних підприємств лише у ТОВ «Північний гранітний кар'єр» необоротні активи займають більшу половину 50,5 %, що свідчить про негативні зміни у фінансовому стані підприємства.

Пропорційне співвідношення необоротних та оборотних активів у структурі майна наявне у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» (37,6% та 62,4%), ТОВ «Північний гранітний кар'єр» (50,5% та 48,5%).

Треба зазначити, що майно досліджуваних товариств складається з різних джерел. Так, майновий стан ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» формується, в основному, з товарів (21,3%), дебіторської заборгованості (25,7%), основних засобів (26,1 %), ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» – незавершеного виробництва (47,6%), ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» – грошових коштів (34,4%) та незавершеного виробництва (27,8%), ТОВ «Прищепівський кар'єр» – основних засобів (29,9%) та незавершеного виробництва (26,2%), ТОВ «Північний гранітний кар'єр» – основних засобів (42,9%).

Негативним моментом є незначна частка основних засобів в активах підприємства – ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» – 7,2 %, ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» – 14,8%.

Дослідимо джерела формування майна для подальшого аналізу стану товариств Вознесенського району у зовнішньому середовищі та його внутрішніх механізмів реагування (табл. 2.7).

Виходячи з отриманих показників табл. 2.7, можемо зазначити, що накінець 2024 року джерела формування майна досліджуваних товариств є різними. Так, основним джерелом формування майна є власний капітал – у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» (98,1 %), ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» (90,6%), ТОВ «Прищепівський кар'єр» (63,0%), ТОВ «Північний

гранітний кар'єр» (67,8%). Джерелами формування майна ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» є залучений капітал – 84,9 %, із яких 55,2 % займає короткостроковий кредит банку, 18,3 % - кредиторська заборгованість за товари роботи послуги.

Таблиця 2.7 - Структура джерел формування майна товариств Вознесенського району станом на 31.12.2024 р., %

Майно	ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»	ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»	ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»	ТОВ «Прищепівський кар'єр»	ТОВ «Північний гранітний кар'єр»
Всього власного капіталу	15,1	97,1	90,6	63,0	67,8
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	1,9	2,1	2,4
Короткострокові кредити банків	55,2	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	18,3	2,3	1,1	17,5	16,3
Поточні зобов'язання за розрахунками	0,2	0,6	0,9	9,6	4,6
Інші поточні зобов'язання	11,2	-	5,5	7,8	8,9
Всього поточних зобов'язань	84,9	2,9	7,5	34,9	29,8
Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-
Разом джерел	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Негативним впливом на фінансовий стан є велика частка довгострокових та поточних зобов'язань у формуванні майна ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» (84,9 %) та ТОВ «Прищепівський кар'єр» (2,1% і 34,9%, відповідно). Незначна частка поточних зобов'язань у формуванні майна ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» (2,9%), ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» (7,5%) засвідчує про підвищення ліквідності поточних боргових зобов'язань, а також нереалізовані можливості щодо додаткового залучення в оборот зовнішніх інвестицій.

Таким чином, на основі проведеного аналізу балансів досліджуваних підприємств, можна зробити висновок про те, що у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр», ТОВ «Північний гранітний кар'єр» є можливості для їх подальшого економічного зростання, зміцнення майнового і фінансового стану при обов'язковому своєчасному погашенні своїх зобов'язань. Щодо майнового стану ТОВ «Вознесенський гранітно-щобеневий завод», то воно є незадовільним.

Проаналізуємо фінансову стійкість досліджуваних товариств Вознесенського району за допомогою перелічених коефіцієнтів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 - Показники оцінки фінансової стійкості товариств Вознесенського району за 2024 рік

Показники	ТОВ «Вознесенський гранітно-щобеневий завод»		ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»		ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»		ТОВ «Прищепівський кар'єр»		ТОВ «Північний гранітний кар'єр»	
	На початок	На кінець	На початок	На кінець	На початок	На кінець	На початок	На кінець	На початок	На кінець
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,48	0,15	0,99	0,97	0,87	0,91	0,61	0,63	0,68	0,68
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,93	0,18	70,13	33,59	6,97	9,65	1,57	1,70	3,89	6,38
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,68	0,24	1,55	1,33	0,98	0,98	0,79	0,99	0,60	0,64
Коефіцієнт поточної заборгованості	0,25	0,85	0,01	0,03	0,10	0,07	0,16	0,08	0,05	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	0,25	0,85	0,01	0,03	0,13	0,09	0,39	0,37	0,17	0,11
Коефіцієнт фінансування	1,08	5,62	0,01	0,03	0,14	0,10	0,64	0,59	0,26	0,16
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	0,48	0,15	0,99	0,97	0,87	0,91	0,84	0,92	0,80	0,73

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Аналізуючи показники фінансової стійкості товариств Вознесенського району за 2024 рік (табл. 2.8), можна стверджувати про те, що різке зменшення власного капіталу спровокувало зниження коефіцієнта автономії у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод». Проте протягом аналізованого періоду цей коефіцієнт всіх інших досліджуваних господарств перевищує нормативний показник (0,5). Це свідчить про достатню величину власного капіталу для функціонування господарств без залучення зовнішніх джерел фінансування.

Розрахований коефіцієнт фінансової стійкості у всіх товариствах, крім ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод», значно перевищує нормативне значення. Показники коефіцієнту стійкості ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» збільшились на кінець 2024 року, за рахунок зменшення довгострокових та поточних зобов'язань та значно перевищують нормативне значення. Найвище значення коефіцієнту фінансової стійкості у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», тобто на 1 грн позикових коштів господарство має 33,59 грн власних коштів.

Серед досліджуваних підприємств найгірша ситуація у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод» – на 1 грн позикових коштів приходится лише 18 коп власних. Це пов'язано з тим, що товариство залучило кредит банку для здійснення господарської діяльності.

У ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» коефіцієнт маневреності власного капіталу впродовж аналізованого періоду, має тенденцію до зростання, що позитивно характеризує зміни у фінансовому стані підприємства. У ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод» та ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», коефіцієнт маневреності власного капіталу на кінець 2024 року зменшився. У ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» на 1 грн оборотних активів приходится 24 коп власного капіталу, це найнижчий показник серед досліджуваних підприємств. Найвище значення коефіцієнту маневреності власного капіталу

у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», тобто на 1 грн оборотних активів товариство має 24 коп власного капіталу,

Значення коефіцієнта поточної заборгованості свідчить про незначну частку залученого короткострокового позикового капіталу на кінець 2024 року у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» (3,0%), ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» (7,0%), ТОВ «Прищепівський кар'єр» (8,0 %), ТОВ «Північний гранітний кар'єр» (6,0 %). У ТОВ «Вознесенський гранітно-щебєневий завод» на кінець 2024 року коефіцієнт поточної заборгованості збільшився, більш ніж у 3 рази, і показує, що частка поточних зобов'язань у структурі балансу складає 85,0 %.

Негативною тенденцією фінансової стійкості ТОВ «Вознесенський гранітно-щебєневий завод» є збільшення коефіцієнту заборгованості на кінець 2024 року, оскільки частка позикового капіталу перевищує загальну суму капіталу на 85,0%.

Коефіцієнт фінансування усіх досліджуваних товариств, крім ТОВ «Вознесенський гранітно-щебєневий завод» свідчить про можливість підприємств погасити борги власними коштами. Розрахований коефіцієнт фінансування ТОВ «Вознесенський гранітно-щебєневий завод» на кінець 2024 року збільшився у 5 разів порівняно з початком 2024 року, що свідчить про фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування внаслідок недостатності власного капіталу.

Значення коефіцієнта довгострокової фінансової незалежності ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» показує, що загальний обсяг активів даних товариств сформовано у достатній мірі, за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу.

Отже, зазначимо, що у ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» наявні можливості по залученню додаткових позикових засобів без втрати власної платоспроможності, незалежності і стабільності функціонування, а ТОВ

«Вознесенський гранітно-щебеневий завод», має високий рівень залежності від короткострокових зобов'язань.

Для оцінки ліквідності товариств Вознесенського району проаналізуємо поточні суми ліквідних активів шляхом розрахунку фінансових коефіцієнтів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 - Показники оцінки ліквідності товариств Вознесенського району за 2024 рік

Показники	Норматив	ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»		ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»		ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»		ТОВ «Прищепівський кар'єр»		ТОВ «Північний гранітний кар'єр»	
		На початок	На кінець	На початок	На кінець	На початок	На Кінець	На початок	На кінець	На початок	На кінець
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,02	0,20	1,22	0,35	3,58	4,59	0,17	0,18	0,20	0,10
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1	0,68	0,26	1,87	0,89	4,43	5,39	0,52	1,85	0,98	0,24
Коефіцієнт покриття	1-2,5	1,36	0,74	45,2	26,3	8,89	12,38	4,00	8,96	8,90	8,61

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності товариств Вознесенського району

Динаміка показників ліквідності свідчить про те, що фактичні значення коефіцієнта абсолютної ліквідності ТОВ «Північний гранітний кар'єр» (0,01), ТОВ «Прищепівський кар'єр» (0,18) менше критичного нормативного значення. Це означає, що ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» у змозі негайно сплатити лише 18,0% та 9,6% боргів, відповідно. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності на кінець 2024 року у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» (0,20), ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» (0,35), ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» (4,59) знаходяться у межах норми, що свідчить, що підприємства можуть покрити поточні борги власними грошовими коштами.

У свою чергу коефіцієнт покриття усіх досліджуваних підприємств району, крім ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», є більше критичного порогового значення (1,0). Найнижче значення коефіцієнту покриття у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», яке свідчить, що на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань припадає 74 коп оборотних засобів, а найвище – у ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» (5,39).

Таким чином, проведений аналіз ліквідності досліджуваних товариств Вознесенського району за 2024 рік, свідчить про зростання елементів (запасів) ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» у структурі поточних активів, що провокує ризикованість діяльності товариств з погляду неповернення боргів і зниження реального рівня платоспроможності. Щодо ліквідності ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» та ТОВ «Прищепівський кар'єр», то вона має тенденцію до зростання, за рахунок власних оборотних коштів даних підприємств.

2.2 Оцінка фінансової безпеки підприємств району

З метою оцінки фінансової безпеки товариств Вознесенського Миколаївського району обрано методика Н.В. Іванової [30], що є доопрацьованим варіантом концепційного підходу для розробки методичних підходів та алгоритму оцінки рівня фінансової безпеки підприємств К.В. Коваленко. Обраний варіант має п'ять етапів і дозволяє всебічно оцінити фінансову безпеку підприємств за допомогою комплексного показника. Наглядно це показано на рис. 2.1.

Оцінки показників, що характеризують фінансову безпеку, коливаються в діапазоні від 0 до 1, залежно від відхилення від граничної величини. Виходячи із цього, підприємство, з погляду фінансової безпеки

можуть класифікуватися за 4-ма групами: абсолютно безпечні, безпечні, достатньо безпечні, небезпечні.

Абсолютно безпечні – 0,9 – 1,0

Безпечні – 0,7 – 0,9

Достатньо безпечні – 0,4 - 0,7

Небезпечні – 0,4

1. Вибір і систематизація показників фінансової безпеки (ФБ) підприємства

2. Визначення інформаційної бази для оцінки рівня ФБ сільськогосподарських підприємств

3. Зіставлення фактичних і граничних значень показників, що визначають рівень фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств

4. Визначення показника ФБ сільськогосподарських підприємств за період методом середньозважених величин

5. Визначення комплексного показника ФБ сільськогосподарських підприємств методом середньозважених величин

Рисунок 2.1 - Етапи оцінки рівня фінансової безпеки товариств Вознесенського району

Побудовано за даними [30]

Якщо розмір відхилення фактичного значення від граничного більше 100 %, то даному показнику дається оцінка в 0 балів. У випадку коливання розміру відхилення від 0 до 100 % для кожних 10 % відхилення від граничної величини бальна оцінка знижується на 0,1 бала.

У результаті усереднення бальних оцінок розраховується комплексний показник фінансової безпеки.

$$КПБ = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n БЗ_i, \quad (2.1)$$

де КПБ – комплексний показник безпеки;

BZ_i – бальне значення і-го показника фінансової безпеки;

n- кількість використаних показників фінансової безпеки.

Забезпеченість фінансовими ресурсами (а отже і фінансовий стан підприємства) залежить від виконання планів матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації та прибутку. Існує і зворотний зв'язок: відсутність грошових засобів може призвести до перебоїв у постачанні та виробництві.

За визначенням, коефіцієнти показують зв'язки та залежності між різними сторонами бізнесу. Вони висвітлюють значущі взаємовідносини та необхідність гармонійної співпраці між окремими підрозділами фінансової системи.

Про ослаблення фінансової складової фінансової безпеки свідчать:

- зниження ліквідності підприємства;
- збільшення кредиторської та дебіторської заборгованості;
- зниження фінансової стійкості.

В якості інформаційної бази для обчислення показників рівня фінансової безпеки ми використовували річну фінансову звітність за 2022–2024 рр.

Розрахунки показників фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» Вознесенського району представлені у табл. 2 10.

За даними табл. 2.10 можемо зробити висновок, що коефіцієнт швидкої ліквідності у ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» у 2024 р. зменшився у порівнянні з 2022 р. на 0,491, а порівняно з 2023 роком - на 0,418 і становив 0,263. Це значить, що лише 26,3 % поточних зобов'язань можуть бути погашені за кошти абсолютно ліквідних та швидко реалізованих активів підприємства.

Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. зменшився на 1,116, а порівняно з 2023 роком - на 0,621 і становив 0,742. Це свідчить про те, що обігового капіталу підприємств недостатньо для

погашення суми його короткострокової заборгованості, тобто підприємство здатне погасити 74,2 % поточних зобов'язань завдяки обіговим коштам.

Таблиця 2.10 - Коефіцієнти фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» Вознесенського району

Показники	2022р	2023р	2024р	2024 р. (+,-)до	
				2022р	2023р
Оцінка ліквідності					
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,062	0,031	0,200	0,138	0,169
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,754	0,681	0,263	-0,491	-0,418
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,856	1,363	0,742	-1,114	-0,621
Оцінка фінансової стійкості					
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,725	0,481	0,150	-0,575	-0,331
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	1,270	0,931	0,182	-1,088	-0,749
6. Коефіцієнт фінансування	0,793	1,081	5,622	4,829	4,541
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,448	0,388	-1,486	-1,934	-1,874
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,821	0,799	0,593	-0,228	-0,206
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	0,965	1,133	0,951	-0,014	-0,182
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,62	2,718	1,58	-0,04	-1,138
11. Коефіцієнт фінансового ризику	0,275	0,519	0,850	0,575	0,331
Оцінка рентабельності					
12. Рентабельність активів	0,095	0,012	-0,19	-0,285	-0,202
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,432	0,274	-0,264	-0,696	-0,538
14. Рентабельність продукції	0,618	0,96	0,23	-0,388	-0,73
15. Валова рентабельність продажів	0,382	0,49	0,212	-0,17	-0,278
16. Рентабельність власного капіталу	0,162	0,026	-0,706	-0,868	-0,732
Оцінка майнового стану підприємства					
17. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,211	0,485	0,317	0,106	-0,168
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,784	0,515	0,683	-0,101	0,168
19. Фондовіддача	2,29	6,46	2,27	-0,02	-4,19
20. Фондоозброєність	193,1	157,9	795,9	602,8	638
21. Матеріалоємність	0,542	0,523	0,514	-0,028	-0,009

Розраховано за даними статистичної та фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт автономії з кожним роком зменшується, у 2024 році порівняно з 2022 роком значення коефіцієнта зменшилося у 4,8 рази і становило 0,15. Це означає, що частка власного капіталу у структурі джерел формування майна ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод» складає лише 15,0 % (при нормативному значенні не менше 50,0 %), тобто товариство здійснює фінансування господарської діяльності за рахунок звлучених джерел.

Коефіцієнт фінансової стійкості значно зменшився за досліджуваний період (порівняно з 2022 роком – у 7 разів, а порівняно з 2023 роком – у 5 разів) не відповідає нормативному значенню і показує, що на 1 грн позикових коштів приходиться лише 15 коп, що свідчать про потенційну загрозу фінансовій стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансування показує, що на 1 грн власних коштів приходиться 5,62 грн залучених, коефіцієнт фінансового ризику показує, що частка залученого капіталу у структурі джерел формування майна підприємства становить 85,0 %. Зростання коефіцієнтів фінансування і фінансового ризику у динаміці означає збільшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства, а, отже, й втрату фінансової незалежності.

Коефіцієнт маневрування власних обігових активів у динаміці зменшився, при цьому не відповідає граничному значенню. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства також збільшився у 2024 р. відносно значення 2022 р. на 0,228 пунктів до рівня 0,593, що відповідає граничному значенню (більше 0,5). Тобто, у 2024 р. на одну гривню активів припадало 0,59 коп. реалізованої продукції.

Коефіцієнт обіговості оборотних активів зменшився порівняно з попередніми роками і на кінець 2024 р. становив 0,951, тобто на 1 грн. оборотних активів припадало 0,95 грн. виторгу від реалізації продукції.

Рентабельність активів показує, скільки одиниць чистого прибутку припадає на кожну гривню майна (активів). Цей показник у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. зменшився на 0,285 відсоткових пункти, а порівняно з

2023 роком – на 0,202 відсоткових пункти. У 2024 році ТОВ «Вознесенський гранітно-щебенекий завод» у результаті господарської діяльності понесло збитки у розмірі 18564 тис грн. Це пояснюється тим, що господарство для придбало техніку та залучало кредит банку.

Саме тому такі показники, як рентабельність власних оборотних активів, чиста рентабельність продажів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність продажів у динаміці за період з 2022 по 2024 р. знизилися, що свідчить про негативну тенденцію зміни і, відповідно, про підрив фінансової безпеки підприємства.

Показники фондоозброєності збільшилися; що свідчить про позитивну тенденцію зміни даного показнику. Коефіцієнт зносу основних засобів становить 31,7 %, відповідно, коефіцієнт придатності 68,3 %.

Розрахунки показників фінансової безпеки ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» Вознесенського району представлені у табл. 2 11.

За даними табл. 2.11 можемо зробити висновок, що коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» за результатами 2024 р. у порівнянні з 2022 р. зменшився на 1,609 і становив 0,352. Це свідчить, що підприємство здатне у мінімальний термін оплатити лише 35,2 % короткострокової заборгованості за кошти абсолютно ліквідних засобів, тобто грошових коштів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 р. зменшився у порівнянні з 2022 р. на 1,24 і становив 0,893. Це значить, що 89,3 % поточних зобов'язань можуть бути погашені за кошти абсолютно ліквідних та швидко реалізованих активів. Значення коефіцієнтів швидкої ліквідності перевищує граничне значення.

Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. зменшився на 28,2 і становив 26,312. Це свідчить про те, що величина обігового капіталу підприємств перевищує суму його короткострокової заборгованості в 26,3 рази, тобто підприємство здатне погасити 100 % поточних зобов'язань завдяки обіговим коштам.

Таблиця 2.11 - Коефіцієнти фінансової безпеки ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри» Вознесенського району

Показники	2022р	2023р	2024р	2024 р. (+,-)до	
				2022р	2023р.
Оцінка ліквідності					
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,961	1,222	0,352	-1,609	-0,87
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,133	1,874	0,893	-1,24	-0,981
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	54,512	45,221	26,312	-28,2	-18,909
Оцінка фінансової стійкості					
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,989	0,994	0,965	-0,024	-0,029
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	90,27	70,13	33,59	-56,68	-36,54
6. Коефіцієнт фінансування	0,0001	0,013	0,032	0,0319	0,019
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,592	0,633	0,721	0,129	0,088
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,493	0,586	0,794	0,301	0,208
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	0,826	0,757	1,086	0,26	0,329
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,225	2,063	2,959	1,734	0,896
11. Коефіцієнт фінансового ризику	0,011	0,014	0,028	0,017	0,014
Оцінка рентабельності					
12. Рентабельність активів	0,013	0,019	0,009	-0,004	-0,01
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,022	0,023	0,013	-0,009	-0,01
14. Рентабельність продукції	0,125	0,139	0,195	0,07	0,056
15. Валова рентабельність продажів	0,111	0,122	0,163	0,052	0,041
16. Рентабельність власного капіталу	0,013	0,020	0,009	-0,004	-0,011
Оцінка майнового стану підприємства					
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,766	0,809	0,876	0,11	0,067
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,234	0,191	0,124	-0,11	-0,067
19. Фондовіддача	1,755	2,432	5,365	3,61	2,933
20. Фондоозброєність	81,443	68,478	29,858	-51,585	-38,62
21. Матеріалоємність	0,889	0,878	0,837	-0,052	-0,041

Розраховано за даними статистичної та фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт фінансової незалежності відповідає нормативному значенню, але у динаміці спостерігається тенденція до зменшення цього коефіцієнта, і у 2024 році він становив 0,965, тобто частка власного капіталу у структурі майна становить 96,5 %. У даному випадку, результати свідчать про фінансову стійкість підприємства.

За досліджуваний період зменшився коефіцієнт фінансової стійкості, а коефіцієнт фінансування підвищився, що означає збільшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства. а, отже, й втрату фінансової незалежності. Коефіцієнт фінансування показує, що на 1 грн власних коштів приходиться 3 коп залучених, коефіцієнт фінансового ризику показує, що частка залученого капіталу у структурі джерел формування майна підприємства становить 2,8 %.

Коефіцієнт маневрування власних обігових активів у динаміці збільшився. Тобто, за результатами 2024 р. на 1 грн. власного капіталу припадає власних поточних активів –72 коп.

Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства збільшився у 2024 р. відносно значення 2022 р. на 0,301 пункти до рівня 0,794, що відповідає граничному значенню (більше 0,5). Тобто, у 2024 р. на одну гривню активів припадало 79 коп. виторгу від реалізації продукції.

Коефіцієнт обіговості оборотних активів порівняно з 2022 р. збільшився і на кінець 2024 р. становив 1,086, тобто на 1 грн. оборотних активів припадало 1,09 грн. виторгу від реалізації.

Рентабельність активів показує, скільки одиниць чистого прибутку припадає на кожну гривню майна (активів). Цей показник у 2024 р. склав 0,9 %, це означає, що на 1 грн. майна (активів) припадає 9 коп чистого прибутку.

Такі показники, як чиста рентабельність продажів, рентабельність продукції, валова рентабельність продажів у динаміці підвищилися. Збільшення значення цих показників свідчить про позитивну тенденцію зміни і, відповідно, про зміцнення фінансової безпеки підприємства.

Показники фондоозброєності зменшилися та придатності основних засобів, що свідчить про негативну тенденцію зміни даних показників.

Коефіцієнт зносу основних засобів збільшився і становив у 2024 році – 0,876, тобто у товаристві основні засоби зношені до рівня 87,6 %, що негативно впливає на фінансову безпеку підприємства.

Розрахунки показників фінансової безпеки ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» Вознесенського району представлені у табл. 2 12.

За даними табл. 2.12 можемо зробити висновок, що коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. значно збільшився на 4,584 і становив 4,584. Це свідчить, що підприємство здатне у мінімальний термін оплатити короткострокової заборгованості за кошти абсолютно ліквідних засобів, тобто грошових коштів. Необхідно зазначити, що коефіцієнти ліквідності значно перевищують їх граничне значення, що свідчить про ліквідність балансу підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 р. збільшився у порівнянні з 2022 р. на 2,7 і становив 5,388. Це значить, що 100 % поточних зобов'язань можуть бути погашені за кошти абсолютно ліквідних та швидко реалізованих активів. Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. збільшився на 9,407 і становив 12,380. Це свідчить про те, що величина обігового капіталу підприємства перевищує суму його короткострокової заборгованості у 12,4 рази, тобто підприємство здатне погасити 100 % поточних зобов'язань завдяки обіговим коштам.

Такі показники, як коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості відповідають нормативним значенням, до того ж у динаміці спостерігається тенденція до збільшення, що свідчить про фінансову стійкість і стабільність. Зменшення коефіцієнтів фінансування і фінансового ризику у динаміці означає зменшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства, а, отже свідчить про зменшення ступеня залежності підприємств від зовнішніх джерел.

Таблиця 2.12 - Коефіцієнти фінансової безпеки ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»

Показники	2022р	2023р	2024р	2024 р. (+,-)до	
				2022р	2023р.
Оцінка ліквідності					
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,008	3,579	4,592	4,584	1,013
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,688	4,431	5,388	2,7	0,957
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2,973	8,887	12,380	9,407	3,493
Оцінка фінансової стійкості					
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,709	0,869	0,906	0,197	0,037
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2,433	6,987	9,646	7,213	2,659
6. Коефіцієнт фінансування	0,411	0,141	0,101	-0,31	-0,04
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,682	0,907	0,942	0,26	0,035
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	1,064	1,103	0,819	-0,245	-0,284
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,461	1,234	0,883	-0,578	-0,351
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	3,911	10,392	11,435	7,524	1,043
11. Коефіцієнт фінансового ризику	0,291	0,125	0,094	-0,197	-0,031
Оцінка рентабельності					
12. Рентабельність активів	0,189	0,592	0,244	0,055	-0,348
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,391	0,746	0,286	-0,105	-0,46
14. Рентабельність продукції	0,212	0,844	0,538	0,326	-0,306
15. Валова рентабельність продажів	0,175	0,458	0,349	0,174	-0,109
16. Рентабельність власного капіталу	0,267	0,677	0,269	0,002	-0,408
Оцінка майнового стану підприємства					
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,724	0,763	0,790	0,066	0,027
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,276	0,237	0,210	-0,066	-0,027
19. Фондовіддача	3,911	10,392	11,435	7,524	1,043
20. Фондоозброєність	47,924	37,000	35,153	-12,771	-1,847
21. Матеріалоемність	1,212	0,542	0,650	-0,562	0,108

Розраховано за даними статистичної та фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт маневрування власних обігових активів у динаміці збільшився, що відповідає нормативному значенню. Тобто, за результатами

2024 р. на 1 тис. грн. власного капіталу припадає власних поточних активів – 942 грн.

Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства зменшився у 2024 р. відносно значення 2022 р. на 0,245 пункти до рівня 0,819, що відповідає граничному значенню (більше 0,5). Тобто, у 2024 р. на одну гривню активів припадало 0,82 грн реалізованої продукції.

Коефіцієнт обіговості оборотних активів порівняно з 2022 р. зменшився і на кінець 2024 р. становив 0,883, тобто на 1 грн. оборотних активів припадало 0,88 грн. виторгу від реалізації продукції.

Рентабельність активів у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. підвищилася на 0,055 відсоткових пункти і сягнула значення 24,4 %. Це означає, що на 1 грн. майна (активів) припадає 24,4 % чистого прибутку.

Такі показники, як рентабельність власних оборотних активів, чиста рентабельність продажів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність продажів у динаміці за період з 2022 по 2024 р. підвищилася, що свідчить про позитивну тенденцію зміни і, відповідно, про зміцнення фінансової безпеки підприємства. Показник фондоддачі збільшився, що свідчить про позитивну тенденцію зміни даного показнику. Коефіцієнт зносу основних засобів збільшився до 0,790, що не відповідає граничному значенню (<50 %). Відповідно коефіцієнт придатності, будучи доповненням до коефіцієнта зношування, також у 2024 р. перебував поза межами норми (>50 %) і становив 21,0 %.

Розрахунки показників фінансової безпеки ТОВ «Прищепівський кар'єр» Вознесеньського району представлені у табл. 2. 13.

За даними табл. 2.13 можемо зробити висновок, що коефіцієнт абсолютної ліквідності за результатами 2024 р. у порівнянні з 2022 р. збільшився на 0,069 і становив 0,181. Це свідчить, що підприємство здатне у мінімальний термін оплатити 18,1 % короткострокової заборгованості за кошти абсолютно ліквідних засобів, тобто грошових коштів. Необхідно зазначити, що

Таблиця 2.13 - Коефіцієнти фінансової безпеки ТОВ «Прищепівський кар'єр»

Показники	2022р	2023р	2024р	2024 р. (+,-)до	
				2022р	2023р.
Оцінка ліквідності					
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,112	0,174	0,181	0,069	0,007
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,412	0,523	1,847	1,435	1,324
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,509	4,002	8,961	7,452	4,959
Оцінка фінансової стійкості					
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,448	0,61	0,63	0,182	0,02
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	1,247	1,57	1,70	0,453	0,13
6. Коефіцієнт фінансування	0,802	0,64	0,59	-0,212	-0,05
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,229	0,244	0,272	0,043	0,028
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,771	0,351	0,679	-0,092	0,328
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	3,640	1,349	2,299	-1,341	0,95
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	0,979	0,474	0,963	-0,016	0,489
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,56	1,68	1,78	0,22	0,1
Оцінка рентабельності					
12. Рентабельність активів	0,303	0,047	0,243	-0,06	0,196
13. Рентабельність власних оборотних активів	2,06	0,201	0,285	-1,775	0,084
14. Рентабельність продукції	0,288	0,231	0,130	-0,158	-0,101
15. Валова рентабельність продажів	0,408	0,422	0,619	0,211	0,197
16. Рентабельність власного капіталу	0,277	0,109	0,390	0,113	0,281
Оцінка майнового стану підприємства					
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,816	0,784	0,713	-0,103	-0,071
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,184	0,216	0,287	0,103	0,071
19. Фондовіддача	1,394	0,673	1,276	-0,118	0,603
20. Фондоозброєність	89,7	96,8	99,4	9,7	2,6
21. Матеріалоємність	1,07	0,67	0,54	-0,53	-0,13

Розраховано за даними статистичної та фінансової звітності підприємства

коефіцієнт абсолютної ліквідності менше його граничного значення, що свідчить про неліквідність балансу підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 р. збільшився у порівнянні з 2022 р. на 1,435 і становив 1,847. Це значить, що 100 % поточних зобов'язань можуть бути погашені за кошти абсолютно ліквідних та швидко реалізованих активів. Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. збільшився на 7,452 і становив 8,961. Це свідчить про те, що величина обігового капіталу підприємств перевищує суму його короткострокової заборгованості у 9 разів, тобто підприємство здатне погасити 100 % поточних зобов'язань завдяки обіговим коштам.

Такі показники, як коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості відповідають нормативним значенням, до того ж у динаміці спостерігається тенденція до збільшення, що свідчить про фінансову стійкість і стабільність. Зменшення коефіцієнтів фінансування і фінансового ризику в динаміці означає зменшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства, а, отже свідчить про зменшення ступеня залежності підприємств від зовнішніх джерел. Коефіцієнт маневрування власних обігових активів у динаміці збільшився в динаміці, проте не відповідає нормативному значенню. Тобто, за результатами 2024 р. на 1 тис. грн. власного капіталу припадає власних поточних активів – 272 грн.

Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства зменшився у 2024 р. відносно значення 2022 р. на 0,092 пункти до рівня 0,679, що відповідає граничному значенню (більше 0,5). Тобто, у 2022 р. на одну гривню активів припадало 0,68 грн реалізованої продукції.

Коефіцієнт обіговості оборотних активів порівняно з 2022 р. зменшився і на кінець 2024 р. становив 2,299, тобто на 1 грн. оборотних активів припадало 2,30 грн. виторгу від реалізації продукції.

Рентабельність активів у 2024 р. у порівнянні з 2023 р. підвищилася на 0,196 відсоткових пункти і сягнула значення 24,3 %. Це означає, що на 1 грн. майна (активів) припадає 24,3 % чистого прибутку.

Такі показники, як рентабельність власних оборотних активів, чиста рентабельність продажів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продукції, валова рентабельність продажів порівняно з 2023 роком підвищилася, що свідчить про позитивну тенденцію зміни і, відповідно, про зміцнення фінансової безпеки підприємства. Коефіцієнт зносу основних засобів становить 0,713, що не відповідає граничному значенню. Відповідно коефіцієнт придатності, будучи доповненням до коефіцієнта зношування, також перебував поза межами норми і становив у 2024 р. лише 28,7 %.

Розрахунки показників фінансової безпеки ТОВ «Північний гранітний кар'єр» представлені у табл. 2.14.

За даними табл. 2.14 можемо зробити висновок, що коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності значно менші нормативного значення. Це означає, що господарство може у мінімальний термін оплатити 24 % короткострокової заборгованості за кошти абсолютно ліквідних засобів, тобто грошових коштів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 р. збільшився порівняно 2022 року і становив 8,613. Це значить, що 100 % поточних зобов'язань можуть бути погашені за кошти абсолютно ліквідних та швидко реалізованих активів.

Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. збільшився на 0,569 і становив 8,613. Це свідчить про те, що величина обігового капіталу підприємств перевищує суму його короткострокової заборгованості в 8,6 рази, тобто підприємство здатне погасити 100 % поточних зобов'язань завдяки обіговим коштам.

Такі показники, як коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості з 2022 по 2024 р. відповідають нормативним значенням, у динаміці спостерігається тенденція до їх зростання.

Зменшення коефіцієнтів фінансування і фінансового ризику в динаміці означає зменшення частки позикових засобів у фінансуванні підприємства, а, отже, й підвищення фінансової незалежності. За результатами діяльності у

Таблиця 2.14 - Коефіцієнти фінансової безпеки ТОВ «Північний гранітний кар'єр»

Показники	2022р	2023р	2024р	2024 р. (+,-)до	
				2022р	2023р.
Оцінка ліквідності					
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,118	0,201	0,103	-0,015	-0,098
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,651	0,983	0,240	-0,411	-0,743
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	8,044	8,924	8,613	0,569	-0,311
Оцінка фінансової стійкості					
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,675	0,681	0,681	0,006	0
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	3,140	3,893	6,382	3,242	2,489
6. Коефіцієнт фінансування	0,318	0,257	0,157	-0,161	-0,1
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,513	0,603	0,639	0,126	0,036
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	2,981	2,794	3,117	0,136	0,323
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	3,256	2,946	3,258	0,002	0,312
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	35,23	40,68	72,14	36,91	31,46
11. Коефіцієнт фінансового ризику	0,325	0,319	0,319	-0,006	0
Оцінка рентабельності					
12. Рентабельність активів	-0,187	-0,157	0,102	0,289	0,259
13. Рентабельність власних оборотних активів	-0,257	-0,236	0,452	0,709	0,688
14. Рентабельність продукції	-0,221	0,154	0,151	0,372	-0,003
15. Валова рентабельність продажів	-0,328	0,134	0,225	0,553	0,091
16. Рентабельність власного капіталу	-0,388	--0,312	0,183	0,571	-0,129
Оцінка майнового стану підприємства					
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,976	0,982	0,985	0,009	0,003
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,024	0,018	0,015	-0,009	-0,003
19. Фондовіддача	35,2	40,7	72,1	36,9	31,4
20. Фондоозброєність	2,2	1,6	1,4	-0,8	-0,2
21. Матеріалоємність	0,476	0,485	0,498	0,022	0,013

Розраховано за даними статистичної та фінансової звітності підприємства

2024 році зазначені показники відповідають своїм граничним значенням, наявність тенденції до їх зменшення характеризує зміцнення фінансової незалежності.

Коефіцієнт маневрування власних обігових активів у динаміці збільшився, і відповідає нормативному значенню. Тобто, за результатами 2024 р. на 1 тис. грн. власного капіталу припадає власних поточних активів:– 639 грн.

Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства збільшився і відповідає граничному значенню (більше 0,5). Тобто, у 2024 р. на одну гривню активів припадало 3,12 грн реалізованої продукції.

Коефіцієнт обіговості оборотних активів збільшився і на кінець 2024 р. становив 3,258, тобто на 1 грн. оборотних активів припадало 3,26 грн. виторгу від реалізації продукції.

Рентабельність активів показує, скільки одиниць чистого прибутку припадає на кожну гривню майна (активів). Цей показник у 2024 р. значно підвищився порівняно з попередніми роками і склав 10,2 %, це означає, що на 1 грн. майна (активів) припадає 10,2 % чистого прибутку.

Такі показники, як рентабельність власних оборотних активів, чиста рентабельність продажів, рентабельність власного капіталу рентабельність продукції, валова рентабельність продажів у динаміці підвищилися. Збільшення значення цих показників свідчить про позитивну тенденцію зміни і, відповідно, про зміцнення фінансової безпеки підприємства.

Показники фондоозброєності зменшилися, а матеріалоемності підвищився, що свідчить про негативну тенденцію зміни даних показників.

Коефіцієнт зносу основних засобів збільшився і становив у 2024 році – 0,985, тобто у товаристві основні засоби зношені до рівня 98,5 %, що негативно впливає на фінансову безпеку підприємства.

Результати обчислень динаміки показників фінансової безпеки досліджуваних підприємств за період 2022 – 2024 рр. дозволили розрахувати комплексний показник рівня фінансової безпеки кожного підприємства

станом за кожний період дослідження (додаток А, Б, В, Г, Д). Результати розрахунків комплексного показника фінансової безпеки товариств Вознесенського району методом середніх величин наведено у табл. 2.15.

Таблиця 2.15 - Розрахунок комплексного показника фінансової безпеки товариств Вознесенського району

Товариства	2022р	2023р	2024р.	Комплексний показник	Рівень економічної безпеки
ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод»	0,721	0,704	0,513	0,646	Достатньо безпечні
ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри»	0,562	0,609	0,523	0,565	Достатньо безпечні
ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр»	0,616	0,675	0,596	0,629	Достатньо безпечні
ТОВ «Прищепівський кар'єр»	0,453	0,517	0,561	0,510	Достатньо безпечні
ТОВ «Північний гранітний кар'єр»	0,376	0,386	0,578	0,446	Достатньо безпечні
Вознесенський район	0,523	0,531	0,602	0,552	Достатньо безпечні

Розраховано за даними додатків А, Б, В, Г, Д.

Графічно комплексний показник фінансової безпеки товариств Вознесенського району зображено на рис. 2.2, 2.3.

За даними табл. 2.15 можна зробити висновок про стан фінансової безпеки товариств Вознесенського району. Отже, за результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», має показник фінансової безпеки на рівні 0,646, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство. Необхідно зазначити, що у 2024 році показник фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» знизився до рівня 0,513, що є негативним моментом.

За результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», має показник фінансової безпеки на рівні 0,657, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство.

Протягом 2022 - 2024 років підприємству вдалося підтримувати рівень фінансової безпеки у зоні достатньо безпечних підприємств. Так, станом на кінець 2023 року значення показника досягло рівня 0,609, що є найбільшим значенням показника за весь період дослідження, за результатами діяльності протягом 2024 року зменшилося до рівня 0,523.

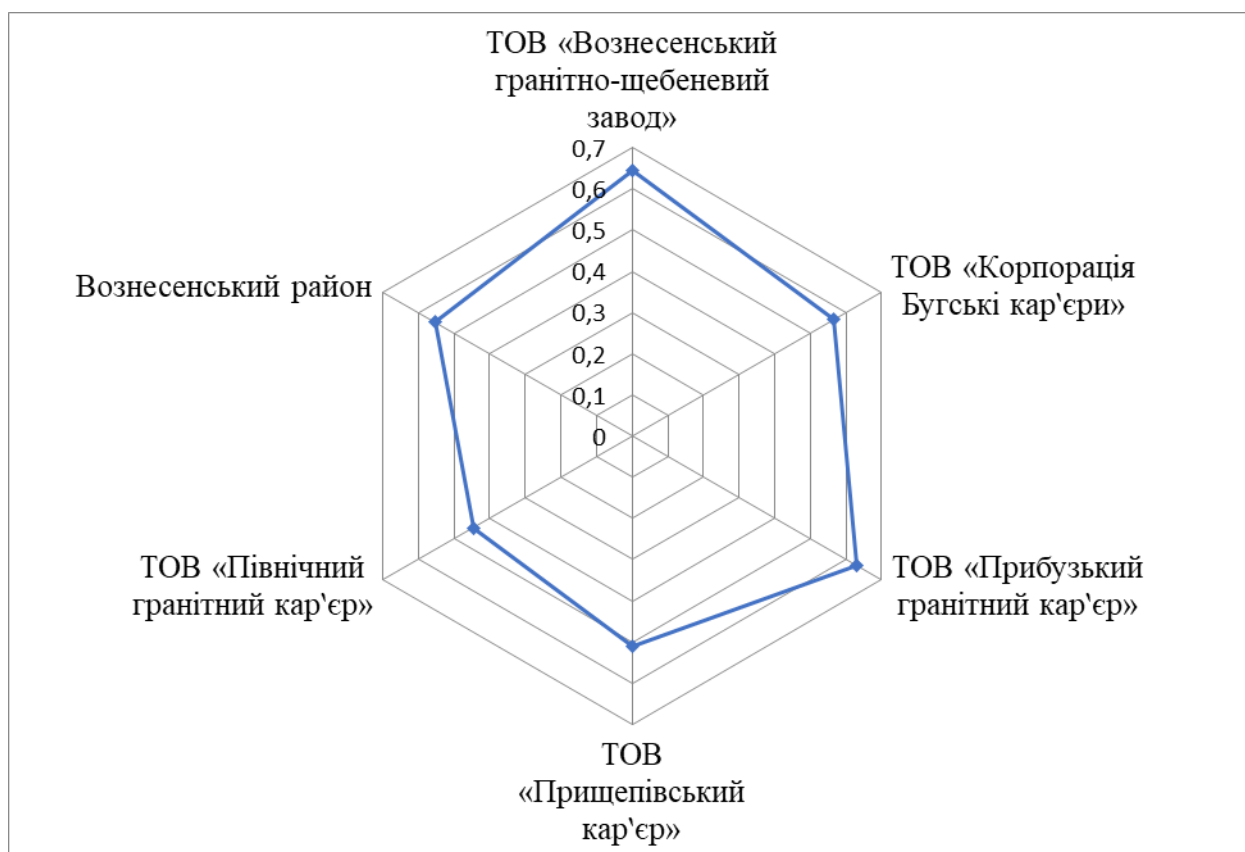


Рисунок 2.2 - Комплексний показник фінансової безпеки товариств Вознесенського району у середньому за 2022 – 2024 роки

Побудовано за даними табл. 2.15

За результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр» має показник фінансової безпеки на рівні 0,629, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство. Протягом 2022 - 2024 років підприємству вдалося підтримувати рівень фінансової безпеки у зоні безпечних підприємств. Так, станом на кінець 2022 року значення показника досягло рівня 0,616, за результатами діяльності протягом

2023 року – збільшилося до рівня 0,675, що є найбільшим значенням показника за весь період дослідження.

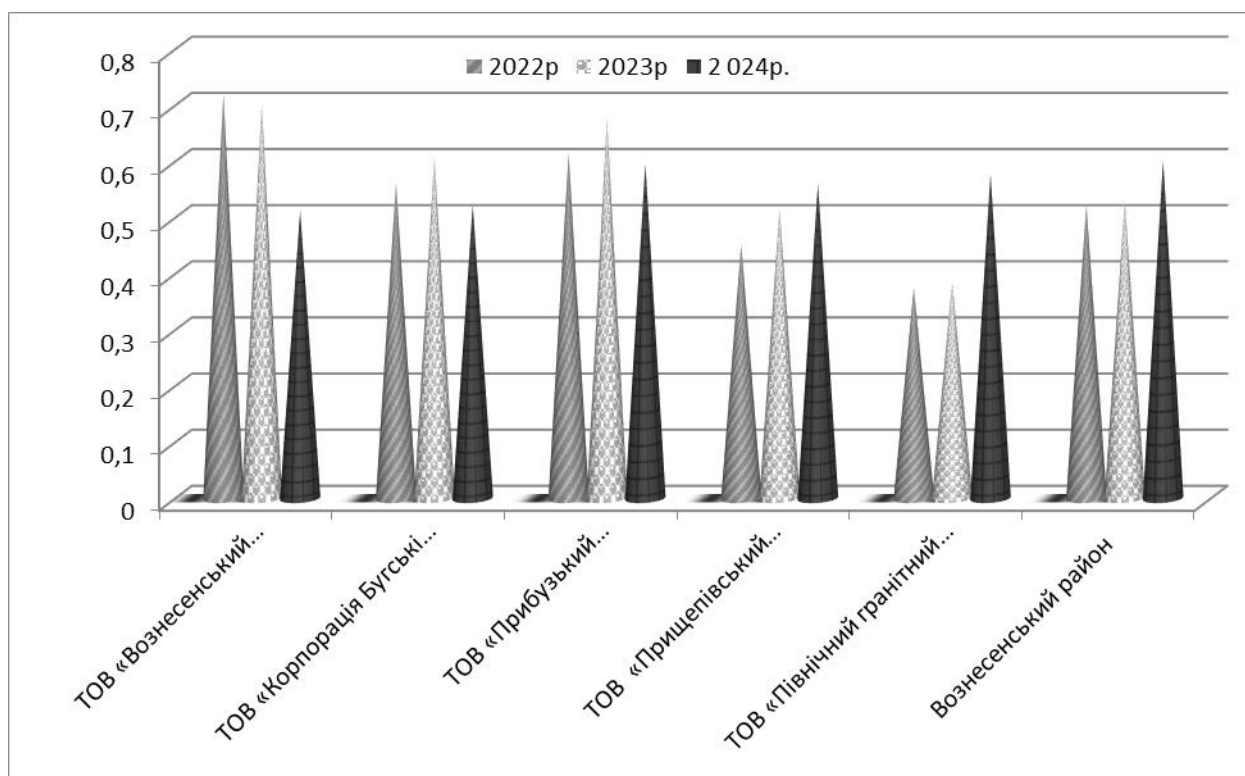


Рисунок 2.3 - Динаміка комплексного показника фінансової безпеки товариств Вознесенського району

Побудовано за даними табл. 2.15

За результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років ТОВ «Прищепівський кар'єр», має показник фінансової безпеки на рівні 0,510, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство. Необхідно зазначити, що у 2024 році показник фінансової безпеки ТОВ «Прищепівський кар'єр» підвищився до рівня 0,561, що є позитивним моментом.

Необхідно зазначити, що у 2022, 2023 роках спостерігається відхилення до рівня небезпечних підприємств (показник фінансової безпеки ТОВ «Північний гранітний кар'єр» знаходився у межах 0,376, 0,386). У 2024 році показник фінансової безпеки ТОВ «Північний гранітний кар'єр» підвищився до рівня 0,578, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство і свідчить про зміцнення фінансової безпеки підприємства.

За результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років серед досліджуваних підприємств ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» має найвищий показник фінансової безпеки - 0,646, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство. Протягом 2022 - 2024 років підприємству вдалося підтримувати рівень фінансової безпеки у зоні безпечних підприємств.

За даними табл. 2.15 можна зробити висновок, що показник фінансової безпеки товариств Вознесенського району, у цілому, протягом всього періоду дослідження знаходиться на рівні достатньо безпечних підприємств, до того ж з кожним роком його значення збільшується. Враховуючи динаміку показника протягом 2022 – 2024 років, комплексний показник фінансової безпеки товариств Вознесенського району, визначено на рівні 0,552 тобто характеризуються як достатньо безпечні підприємства.

Висновки до розділу 2.

1. У другому розділі здійснено всебічну оцінку фінансового стану та фінансової безпеки товариств Вознесенського району на основі аналізу виробничо-економічних показників, фінансових результатів, структури активів і пасивів, ліквідності та фінансової стійкості.

2. Встановлено, що Вознесенський район характеризується значним промисловим потенціалом, зосередженим переважно у сфері добувної промисловості. Аналіз показників діяльності підприємств показав суттєву диференціацію за масштабами виробництва, рівнем забезпеченості основними засобами та трудовими ресурсами. Провідну роль відіграють ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» і ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри».

3. Оцінка фінансових результатів за 2024 рік показала, що переважна більшість досліджуваних товариств забезпечила позитивний фінансовий результат, що є базовою умовою підтримання належного рівня фінансової безпеки. Водночас діяльність ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий

завод» характеризується збитковістю, що формує системні загрози фінансовій безпеці та свідчить про неефективність фінансового менеджменту.

4. Аналіз фінансової стійкості та ліквідності показав, що більшість підприємств мають достатній запас фінансової незалежності та платоспроможності. Водночас ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» характеризується високою часткою позикового капіталу, низьким коефіцієнтом автономії, збитковістю діяльності та недостатнім рівнем ліквідності, що негативно впливає на його фінансову безпеку.

5. Аналіз показників рентабельності засвідчив загальну позитивну динаміку ефективності використання активів і власного капіталу у більшості товариств Вознесенського району.

6. Виявлено тенденцію до зниження фондівіддачі та зростання фондомісткості, що негативно впливає на довгострокову фінансову безпеку підприємств.

7. Аналіз руху грошових потоків підтвердив здатність більшості товариств генерувати позитивний операційний грошовий потік, що є ключовим чинником фінансової стабільності. Водночас у проблемних підприємств спостерігається дефіцит власних фінансових ресурсів для самофінансування інвестиційної діяльності.

8. Застосування методики Н.В. Іванової дозволило визначити інтегральний показник фінансової безпеки, за результатами якого ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» належать до безпечних або достатньо безпечних підприємств, тоді як ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» віднесено до групи фінансово небезпечних.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ

3.1 Резерви підвищення фінансової безпеки підприємств району

Ризиковий характер підприємницької діяльності, невизначеність економічного середовища та постійне підвищення рівня конкурентної боротьби обумовлюють об'єктивну необхідність зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Сучасні підприємства функціонують в умовах динамічних змін макроекономічних показників, нестабільності фінансових ринків, коливань валютних курсів, інфляційних процесів і трансформації державної економічної політики, що істотно ускладнює процес прийняття управлінських рішень та підвищує рівень фінансових ризиків [18].

Невизначеність зовнішнього середовища проявляється у непередбачуваності попиту, зміні умов доступу до фінансових ресурсів, зростанні вартості капіталу та посиленні регуляторних вимог. У поєднанні з внутрішніми проблемами, такими як обмеженість обігових коштів, недосконалість фінансового планування та висока залежність від контрагентів, це створює загрози фінансовій стійкості та платоспроможності підприємств. За таких умов навіть незначні відхилення від запланованих фінансових показників можуть призвести до суттєвих фінансових втрат.

Посилення конкурентної боротьби на ринку змушує суб'єктів господарювання постійно шукати шляхи зниження витрат, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і збереження ринкових позицій. Водночас агресивна цінова політика конкурентів, впровадження нових технологій та зростання вимог споживачів підвищують ризик зниження прибутковості та втрати частки ринку. У таких умовах фінансова

безпека виступає важливим інструментом забезпечення стабільності та адаптивності підприємства до змін конкурентного середовища [37. с. 297].

Таким чином, зміцнення фінансової безпеки стає необхідною умовою ефективного функціонування суб'єктів господарювання, оскільки дозволяє мінімізувати негативний вплив ризиків і загроз, забезпечити збалансованість фінансових потоків, зберегти фінансову стійкість та створити передумови для сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

Наведемо фактори, які формують ризики та загрози фінансовій безпеці досліджуваних товариств, що здійснюють видобуток піску, гравію, глини, каоліну, декоративного та будівельного каменю у Миколаївській області (Вознесенський район) (рис. 1):

1. Нестабільність нормативно-правового регулювання у сфері надрокористування формує правові та регуляторні ризики. Часті зміни законодавства, ускладнення процедур отримання і продовження спеціальних дозволів, зростання вимог до екологічної звітності та контролю створюють додаткове фінансове навантаження на підприємства. Ймовірними наслідками є зростання адміністративних витрат, затримка або припинення видобувної діяльності, зниження доходів і погіршення фінансової стійкості.

2. Посилення екологічних обмежень та ризик застосування штрафних санкцій формує екологічні та фінансові загрози. Недотримання вимог щодо рекультивациі земель, викидів у навколишнє середовище та водокористування може призвести до накладення штрафів і примусового зупинення робіт. Ймовірними наслідками є прямі фінансові втрати, додаткові витрати на усунення порушень та зниження інвестиційної привабливості підприємств.

3. Коливання попиту на будівельні матеріали у регіоні формує ринкові та збутові ризики. Залежність від сезонності будівельних робіт, скорочення державних і приватних інфраструктурних проєктів, нестабільність замовлень призводять до нерівномірних грошових надходжень. Ймовірними наслідками

ФАКТОРИ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ РИЗИК, ЗАГРОЗУ	ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ
Нестабільність законодавства у сфері надрокористуванн (регуляторний, правовий ризик)	Призупинення або обмеження видобутку, зростання адміністративних витрат, зниження доходів, погіршення фінансової стійкості
Посилення екологічних вимог і контролю (екологічний, фінансовий)	Штрафні санкції, додаткові витрати на рекультивацию та природоохоронні заходи, зниження прибутковості
Коливання попиту на будівельні матеріали (ринковий, збутовий)	Зменшення обсягів реалізації, накопичення запасів, нестабільність грошових потоків
Сезонність будівельних робіт (операційний, фінансовий)	Нерівномірність надходження виручки, ризик фінансових розривів
Зростання конкуренції на регіональному ринку (ціновий)	Зниження цін реалізації, скорочення маржі та прибутку
Зростання цін на паливно-енергетичні ресурси (витратний)	Підвищення собівартості продукції, зниження рентабельності
Зношеність кар'єрної техніки та обладнання (виробничо-технологічний)	Простої, аварії, зростання витрат на ремонт, зниження обсягів видобутку
Недостатні інвестиції в оновлення основних засобів (інвестиційний)	Уповільнення розвитку, втрата конкурентоспроможності
Дефіцит кваліфікованого персоналу (кадровий)	Зниження продуктивності праці, зростання витрат на навчання, ризик
Несвоєчасні розрахунки з боку покупців (фінансовий, ліквідності)	Зростання дебіторської заборгованості, дефіцит обігових коштів
Обмежений доступ до кредитних ресурсів (кредитний)	Неможливість фінансування поточної діяльності та інвестицій, зростання фінансових ризиків
Логістичні обмеження та поганий стан доріг (транспортний)	Зростання витрат на перевезення, підвищення собівартості продукції
Віддаленість кар'єрів від основних ринків збуту (ринковий, витратний)	Зниження конкурентоспроможності продукції
Форс-мажорні та безпекові фактори (операційний, витратний)	Тимчасове припинення діяльності, втрати доходів, додаткові непередбачені витрати
Недостатній рівень фінансового планування і контролю (управлінський)	Прийняття неефективних рішень, зростання фінансових втрат

Рисунок 3.1 - Ризики та загрози фінансовій безпеці товариств Вознесенського райолну

Джерело: побудовано автором з використанням [31, 32, 37, 46, 54, 56, 57]

є падіння обсягів реалізації, накопичення складських запасів і зниження ліквідності.

4. Зростання конкуренції на регіональному ринку нерудних матеріалів формує цінові ризики. Поява нових кар'єрів або демпінг з боку великих виробників знижує можливості підтримання стабільного рівня цін. Ймовірними наслідками є скорочення маржі, зменшення прибутку та ослаблення фінансової стійкості підприємств.

5. Зростання цін на паливно-енергетичні ресурси та вибухові матеріали формує витратні ризики. Видобувні процеси потребують значних обсягів пального та електроенергії, а їх подорожчання без можливості швидкої компенсації через ціни реалізації негативно впливає на фінансові результати. Ймовірними наслідками є підвищення собівартості продукції та зниження рентабельності.

6. Високий рівень зносу основних засобів та кар'єрної техніки формує виробничо-технологічні ризики. Недостатні інвестиції в оновлення обладнання підвищують імовірність аварій, простоїв і незапланованих ремонтів. Ймовірними наслідками є зменшення обсягів видобутку, додаткові витрати та втрата частини доходів.

7. Дефіцит кваліфікованих кадрів та плинність персоналу формує кадрові ризики. Виїзд фахівців, нестача інженерно-технічних працівників і машиністів спеціалізованої техніки ускладнюють виробничі процеси. Ймовірними наслідками є зниження продуктивності праці, зростання витрат на навчання персоналу та ризик виробничих помилок.

8. Несвоєчасні розрахунки з боку покупців та зростання дебіторської заборгованості формують фінансові ризики та ризики ліквідності. В умовах економічної нестабільності контрагенти часто порушують платіжну дисципліну. Ймовірними наслідками є дефіцит обігових коштів, затримка виконання фінансових зобов'язань і погіршення платоспроможності.

9. Обмежений доступ до кредитних ресурсів та зростання вартості запозичень формує інвестиційні та фінансові ризики. Посилення банківських

вимог і високі процентні ставки ускладнюють фінансування поточної діяльності та модернізації виробництва. Ймовірними наслідками є скорочення інвестицій, уповільнення розвитку та підвищення фінансових ризиків.

11. Логістичні проблеми та інфраструктурні обмеження регіону формують транспортні ризики. Незадовільний стан доріг, обмеження руху великовантажного транспорту та зростання вартості перевезень збільшують витрати на доставку продукції. Ймовірними наслідками є підвищення собівартості, зниження конкурентоспроможності та скорочення фінансових результатів.

12. Форс-мажорні обставини та підвищений рівень безпекових ризиків формують операційні та фінансові загрози. Надзвичайні ситуації, воєнні ризики, перебої в постачанні ресурсів і порушення логістичних ланцюгів негативно впливають на стабільність діяльності. Ймовірними наслідками є тимчасове припинення роботи, втрати доходів та зростання непередбачених витрат.

13. Низький рівень фінансового планування та контролю формує управлінські ризики. Відсутність ефективної системи бюджетування, фінансового аналізу та прогнозування ускладнює своєчасне реагування на зміни зовнішнього середовища. Ймовірними наслідками є прийняття неефективних управлінських рішень, зростання фінансових втрат і зниження рівня фінансової безпеки.

Для впровадження дієвого механізму формування фінансової безпеки підприємств важливо ідентифікувати та систематизувати основні проблеми, що визначають її рівень (рис. 3.2).

Таким чином, проблеми розвитку товариств та загрози їх економічній безпеці мають комплексний і взаємопов'язаний характер. Фінансові, регуляторні, виробничі, кадрові та ринкові чинники у сукупності формують середовище підвищеного ризику для суб'єктів господарювання.

Усвідомлення зазначених проблем і загроз є необхідною передумовою

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАГРОЗИ ЇХ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ	
Складова економічної безпеки	Проблема
Фінансова	нестабільність грошових потоків, дефіцит обігових коштів, зниження ліквідності та платоспроможності, високий рівень дебіторської заборгованості, обмежений доступ до кредитних ресурсів.
Ресурсно-технічна	зношеність основних засобів, застарілі технології видобутку та переробки, низька продуктивність праці, високі виробничі витрати, часті простої обладнання.
Кадрова	дефіцит кваліфікованих працівників, плинність кадрів, старіння персоналу, недостатній рівень професійної підготовки та мотивації працівників
Виробнича	відсутність капіталовкладень, недостатній ступінь окупності витрат, низька ефективність використання виробничих фондів, недосконалість виробничого процесу
Інвестиційна	недостатній обсяг капіталовкладень, низька інвестиційна привабливість, високі ризики довгострокових проєктів, обмежені можливості модернізації та інноваційного розвитку
Ринкова	висока конкуренція, залежність від кон'юнктури ринку, сезонність попиту, нестабільність цін на продукцію, втрата частки ринку
Логістична	високі транспортні витрати, незадовільний стан інфраструктури, порушення ланцюгів постачання, віддаленість від основних ринків збуту
Екологічна	посилення екологічних вимог, ризик порушення природоохоронного законодавства, високі витрати на рекультивацію та природоохоронні заходи
Правова та регуляторна	нестабільність законодавства, складні дозвільні процедури, високий рівень регуляторного тиску, ризик штрафних санкцій і призупинення діяльності

Рисунок 3.2 - Проблеми розвитку підприємств та загрози їх економічній безпеці

Побудовано автором з використанням [31, 32, 37, 46, 54, 56, 57]

формування ефективної системи економічної безпеки, здатної забезпечити стабільне функціонування товариств, мінімізувати негативний вплив дестабілізуючих факторів та створити умови для їх сталого розвитку у довгостроковій перспективі.



Рисунок 3.3 – Управління фінансовою безпекою підприємств району

Джерело: побудовано автором з використанням [12, 13, 15, 31, 41, 49, 51, 52]

У сучасних умовах економічної нестабільності фінансова безпека підприємств є одним із ключових факторів їх виживання та розвитку. Для

товариств Вознесенського району, що здійснюють діяльність у видобувній та будівельній галузях, характерні високі рівні ризиків через сезонність попиту, залежність від інвестиційних ресурсів, коливання ринкових цін та змінну нормативно-правову базу. У таких умовах необхідним є визначення та систематичне використання резервів підвищення фінансової безпеки, які забезпечують стабільність грошових потоків, платоспроможність і довгострокову стійкість підприємств.

Одним із першочергових резервів є удосконалення системи фінансового планування та бюджетування. Для більшості підприємств Вознесенського району характерна недостатня структурованість фінансового обліку та прогнозування. Впровадження комплексного підходу до планування дозволяє формувати оперативні, тактичні та стратегічні бюджети, визначати точки критичної ліквідності та оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів. Зокрема, підприємства можуть впроваджувати систему «гнучке бюджетування», яка дозволяє коригувати фінансові плани щомісяця відповідно до змін ринкової кон'юнктури. Такий підхід знижує ризики дефіциту обігових коштів та запобігає виникненню фінансових розривів [27, с. 185].

Другим резервом є оптимізація структури капіталу та управління фінансовими ризиками. Надмірна залежність від позикових коштів збільшує загрозу втрати платоспроможності, особливо за умов коливання процентних ставок. Для підвищення фінансової стійкості підприємства повинні здійснювати аналіз співвідношення власного та залученого капіталу, впроваджувати політику поступового скорочення боргового навантаження та диверсифікації джерел фінансування. Наприклад, підприємства можуть залучати позики на короткострокові операційні потреби, залишаючи довгострокові інвестиції для фінансування власними або інвестиційними ресурсами. Такий підхід дозволяє знизити фінансові витрати та ризик банкрутства.

Управління грошовими потоками є наступним важливим резервом. Для багатьох підприємств Вознесенського району характерна залежність від дебіторської заборгованості та нерегулярних платежів від клієнтів. Впровадження системи моніторингу дебіторської заборгованості, встановлення термінів розрахунків та системи штрафних санкцій за прострочені платежі дозволяє стабілізувати грошові потоки та підтримувати платоспроможність. Також підприємствам доцільно розробляти механізми фінансового страхування ризиків, пов'язаних із неплатоспроможністю контрагентів.

Значним резервом є оптимізація витрат і підвищення ефективності виробничої діяльності. Підприємства можуть проводити аудит витрат на виробництво, аналізувати собівартість продукції та впроваджувати заходи щодо зниження енергетичних та матеріальних витрат. Наприклад, використання сучасних технологій видобутку та сортування матеріалів, автоматизація частини виробничих процесів та оптимізація логістичних ланцюгів дозволяє знизити собівартість продукції та підвищити маржинальність. Особливо актуальним є застосування систем ресурсозбереження та енергоефективності, що також знижує екологічні ризики.

Модернізація основних засобів та впровадження інновацій виступають ключовими резервами підвищення фінансової безпеки. Застаріле обладнання збільшує виробничі ризики та витрати на ремонт, що прямо впливає на фінансову стійкість. Інвестиції в оновлення техніки та впровадження автоматизованих систем управління виробництвом дозволяють підвищити продуктивність, скоротити простой та підвищити якість продукції. Для прикладу, застосування сучасних технологій видобутку піску та гравію знижує втрати сировини та покращує екологічні показники діяльності підприємства [28, с. 171].

Диверсифікація ринків збуту та продукції є ще одним резервом. Надмірна залежність від обмеженої кількості споживачів підвищує ризики

втрати доходів при зниженні попиту. Підприємства можуть розширювати географію збуту, освоювати нові види продукції або надавати додаткові послуги, пов'язані з виробничим циклом. Це дозволяє знизити ризики сезонності, стабілізувати доходи та підвищити конкурентоспроможність.

Велике значення для фінансової безпеки має підвищення інвестиційної привабливості підприємств. Впровадження прозорої системи фінансової звітності, дотримання стандартів корпоративного управління, зниження ризиків неплатоспроможності та правових ризиків створюють довіру у інвесторів і кредиторів. Це відкриває можливості для залучення додаткових ресурсів на розвиток, модернізацію виробництва та впровадження інноваційних проектів [30, с. 76].

Не менш важливим є удосконалення кадрової та соціально-трудової політики. Кваліфікований персонал забезпечує ефективне управління ресурсами, впровадження сучасних технологій та контроль за фінансовими процесами. Підприємства повинні розробляти системи мотивації та навчання працівників, що підвищує продуктивність і знижує ймовірність помилок, які можуть призвести до фінансових втрат.

Окремим резервом є управління ризиками та розвиток антикризових стратегій. Це включає систематичну ідентифікацію фінансових, операційних, ринкових та регуляторних ризиків, оцінку їхнього впливу та розробку заходів з мінімізації. Для підприємств Вознесенського району важливим є впровадження ризик-орієнтованого підходу до управління, страхування окремих видів ризиків та формування антикризових планів дій. Це дозволяє підприємствам швидко адаптуватися до змін ринкового та регуляторного середовища і мінімізувати негативний вплив непередбачуваних подій [31, с. 54].

Крім того, значним резервом підвищення фінансової безпеки є впровадження інформаційних технологій та систем контролю. Автоматизація фінансового обліку, використання сучасних ERP-систем, контроль за фінансовими операціями та аналітика даних дозволяють своєчасно виявляти

відхилення, контролювати витрати та оцінювати ефективність управлінських рішень. Це забезпечує підвищення прозорості діяльності підприємств та зниження ймовірності фінансових порушень [39, с. 287].

Таким чином, для підвищення фінансової безпеки підприємств Вознесенського району необхідно комплексно використовувати резерви, що охоплюють фінансову, виробничу, інвестиційну, кадрову, інноваційну та управлінську сфери. Реалізація цих заходів дозволяє зміцнити ліквідність, знизити фінансові ризики, підвищити рентабельність та конкурентоспроможність підприємств, забезпечуючи сталий розвиток та фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

Доведено, що зміцнення економічної ефективності функціонування підприємств повинно мати не локальний характер, а здійснюватися комплексно й системно, ґрунтуватися на резервах конкурентоздатності, фінансуванні, управлінні й інновації.

Постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища сприяє ухваленню правильних управлінських рішень, які визначають рівень фінансової безпеки підприємства.

У підвищенні ефективності виробництва значну роль може зіграти покращення роботи служби фінансової безпеки підприємств, підсилення контролю за використанням матеріальних ресурсів.

Значному підвищенню ефективності виробництва може сприяти організація у товариствах спеціального відділу служби фінансової безпеки підприємств, яка створюється з метою модернізації виробництва [48].

Під службою (відділом) фінансової безпеки підприємства, слід розуміти – спеціалізований підрозділ, що входить до складу його організаційної структури, діяльність якого спрямована на формування належного рівня фінансової безпеки та нейтралізацію основних загроз, що можуть очікувати на підприємство у процесі здійснення його виробничо-господарської діяльності.

Особливістю служби фінансової безпеки підприємства є те, що

вона повинна забезпечувати всебічний аналіз його внутрішнього і зовнішнього середовища і водночас сама є невід'ємним елементом внутрішнього середовища підприємства, будучи складовою його організаційної структури.

Виступаючи самостійним суб'єктом внутрішнього середовища підприємства, служба фінансової безпеки бере безпосередню участь у всіх процесах, що на ньому відбуваються, а отже, має вплив на формування параметрів його розвитку.

На жаль, у багатьох підприємствах не поширена практика створення служб фінансової безпеки, що є однією з ключових проблем управління нею та зумовлює її низький рівень. Такий низький відсоток наявності служб фінансової безпеки у підприємствах, зумовлений наступними чинниками:

1) відсутністю розуміння з боку керівників підприємств важливості та необхідності управління процесом формування економічної безпеки;

2) нестачею ресурсів, передусім, фінансових та інтелектуальних на підприємствах, необхідних для створення відповідних служб фінансової безпеки;

3) у багатьох випадках керівництво підприємств не вважає за необхідне створення окремого структурного підрозділу для управління його фінансовою безпекою та доволі часто делегує виконання окремих функцій та завдань служби фінансової безпеки іншим підрозділам підприємства.

Питання у сфері управління фінансовою безпекою підприємств повинні відноситися винятково до компетенції їх відповідних служб фінансової безпеки. Перекладання їх функцій на інші структурні підрозділи підприємств є неправильним з огляду на наступні чинники:

1) вони не мають у своєму складі спеціально підготовлених фахівців у сфері фінансової безпеки підприємств;

2) перекладання виконання основних функцій іншим структурним підрозділам підприємств не забезпечує повноцінного ефективного управління їх фінансовою безпекою, оскільки воно відбувається лише

частково;

3) реалізація перекладених на інші структурні підрозділи підприємств функцій фінансової безпеки для них є похідними завданнями, першочергово їхні зусилля спрямовані на виконання безпосередньо своїх прямих обов'язків;

4) ускладнюється організація процесу контролю за діяльністю інших структурних підрозділів.

Формування належного рівня фінансової безпеки підприємств є нічим іншим, як об'єктивною вимогою часу. Вона є запорукою динамічного розвитку підприємства. Суттєвою перешкодою на шляху створення служб фінансової безпеки може стати недостатнє усвідомлення серед керівників підприємств їх необхідності та важливості у процесі управління фінансовою безпекою [48].

З огляду на це, для підприємств першочерговим є структуризація та визначення власне їх пріоритетних інтересів у контексті довгострокового розвитку підприємства та узгодження з інтересами інших учасників ринку.

Завдання, які повинні виконувати працівники служби фінансової безпеки підприємств наведено у табл. 3.1.

Наявні загрози є реальними та їх реалізація може завдати підприємству шкоди. У цих умовах, незважаючи на відносну стабільність, розгалужену структуру та значний капітал, підприємство не може ефективно функціонувати, не вживаючи заходів фінансової безпеки. У той же час його фінансова безпека може бути забезпечена лише комплексним використанням всього арсеналу захисту всіма його підрозділами й установами на всіх етапах виробничого циклу, тому необхідна служба фінансової безпеки підприємств. Отже, служба фінансової безпеки є важливим елементом комплексної системи фінансової безпеки суб'єкта підприємництва та займає високе становище в ієрархічній будові підприємства.

Таблиця 3.1 - Функції, які покладені на службу фінансової безпеки підприємств

Функція	Сутність функції
Організаційна	1. Організація роботи з правового та інженерно-технічного захисту комерційних таємниць підприємства; 2. Організація режиму безпеки за здійснення всіх видів діяльності, включаючи зустрічі, переговори й наради в рамках ділового співробітництва підприємства з іншими партнерами; 3. Організація та регулярне проведення навчання працівників підприємства й служби економічної безпеки за всіма напрямками захисту комерційної таємниці.
Організаційно-захисна	1. Організація особистої безпеки керівництва та провідних менеджерів і спеціалістів підприємства; 2. Організація та проведення службових розслідувань за фактами розголошення або втрати документів чи інших порушень безпеки підприємства; 3. Розробка оновлення і поповнення переліку і відомостей, що є комерційною таємницею та інших нормативних актів, які регламентують порядок організації безпеки й захисту інформації.
Контролююча	1. Моніторинг внутрішнього та зовнішнього середовища підприємств; 2. Координація дій інших підрозділів підприємства; 3. Контроль виконання вимог матеріалів інструктивного характеру
Облікова і технічний захист	Ведення обліку сейфів і металевих шаф, що в них дозволено постійне чи тимчасове зберігання конфіденційних документів, а також облік та охорона спеціальних приміщень і технічних засобів у них
Ділова активність	Підтримка контактів із правоохоронними органами та службами безпеки сусідніх підприємств в інтересах вивчення криміногенної обстановки у районі

Служба фінансової безпеки підприємств зможе вирішувати поставлені завдання за умов, якщо вона буде працювати, як: єдиний, невід'ємний, складовий механізм усього підприємства, коли її практичні дії щодо забезпечення безпеки бізнесу будуть відповідати його стратегічним цілям розвитку, але на малих підприємствах не має необхідності створювати службу фінансової безпеки підприємствах, а на середніх та великих доцільно створювати. Створення служби фінансової безпеки буде сприяти покращенню аналітичної роботи на підприємствах Вознесенського району, посилення контролю якості виконуваних робіт, підвищення відповідальності працівників за результати трудової діяльності, як наслідок, підвищення рівня фінансової безпеки підприємств. Допоміжним напрямом служби

фінансової безпеки підприємств є поліпшення інформаційно-консультаційного забезпечення виробництва. Однак, консультанти служби фінансової безпеки підприємств не зможуть оперативно та ефективно виконувати свої функції без якісної, достовірної, своєчасної, достатньої та необхідної інформації.

Отже, інформація, у даний час являється цінним ресурсом, відсутність, якої зможе призвести до дезорганізації управління підприємством, фінансової системи від якої залежить діяльність підприємства.

Основним завданням служби фінансової безпеки підприємств є комплекс заходів направлених на протидію фінансового банкрутства підприємств, забезпечення фінансової безпеки на підприємстві та надання консультативної інформації головним спеціалістам підприємства . Очолює службу фінансової безпеки підприємства директор підприємства, а головний економіст являється його першим заступником. Важливе значення при впровадженні служби фінансової безпеки має оперативний аналіз виробництва протягом року для своєчасного виявлення та впровадження резервів підвищення ефективності господарської діяльності, використовуючи досвід оперативного аналізу, який доцільно використовувати при організації у товариствах Вознесеньського району служби економічної безпеки підприємств. Залежно від займаної посади до повноважень та обов'язків працівників служби фінансової безпеки підприємств входить наступне:

1) Керівник або директор. Здійснює безпосереднє управління службою фінансової безпеки підприємства та забезпечує організацію його роботи. Координує роботу інших працівників служби фінансової безпеки у напрямку формування її належного рівня, забезпечує контроль за їх діяльністю. Виконує представницьку функцію служби фінансової безпеки на виробничих нарадах.

2) Спеціаліст-аналітик в особі головного економіста. Забезпечує аналіз зібраної інформації шляхом виявлення головних тенденцій та

закономірностей формування фінансової безпеки підприємства, виявляє її слабкі місця у розрізі основних складових. Здійснює ідентифікацію основних загроз фінансової безпеки та джерела їх виникнення. Надає інформацію відносно цін на товарно-матеріальні цінності, а також проводить розрахунки відносно витрат підприємства. Здійснює інформаційне забезпечення служби фінансової безпеки підприємства через здійснення моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища. Забезпечує систематизацію та структурування зібраної інформації за її пріоритетністю. Мінімізує втрати підприємств в умовах ризику та розраховує їх. Розробляє заходи щодо нівелювання негативного впливу загроз фінансовій безпеці підприємств. Від злагодженості дій працівників служби фінансової безпеки підприємства залежить ефективність її роботи в цілому. Їх діяльність повинна забезпечувати реалізацію основних функцій фінансової безпеки підприємств.

Контроль за виконанням вище перелічених функцій покладений безпосередньо на керівництво підприємства та водночас всі життєво важливі управлінські рішення для підприємства повинні бути погоджені зі службою його фінансової безпеки.

Таким чином, у системі їх відносин виникає механізм, що базується на засадах взаємного контролю від збалансованості якого залежить ефективність управління фінансової безпекою підприємств у цілому. Забезпечує аналіз зібраної інформації шляхом виявлення головних тенденцій та закономірностей формування фінансової безпеки підприємства, виявляє її слабкі місця у розрізі основних складових. Здійснює ідентифікацію основних загроз фінансової безпеки та джерел їх виникнення. Займається збором, узагальненням маркетингових досліджень з метою успішного здійснення маркетингової та інноваційної діяльності підприємствами.

Отже, служба фінансової безпеки є важливим елементом комплексної системи економічної безпеки суб'єкта підприємництва та займає високе становище в ієрархічній структурі підприємства. Служба фінансової безпеки зможе вирішувати поставлені завдання за умов, якщо вона буде працювати

як: єдиний, невід'ємний, складовий механізм усього підприємства, коли її практичні дії щодо забезпечення економічної безпеки бізнесу будуть відповідати його стратегічним цілям розвитку.

3.2 Формування концепції забезпечення фінансової безпеки підприємств

Характерною ознакою підприємницької діяльності є наявність постійних ризиків та загроз економічного характеру. У даний час більшість підприємств потенційно опиняються у зоні дії широкого спектру загроз, що створили реальну фінансову небезпеку існуванню їх бізнесу. Важливим етапом забезпечення фінансової безпеки підприємства є складання її концепції.

Процес її формування передбачає, що керівництвом підприємства має бути сформована система пріоритетних інтересів, виявлені інтереси взаємодіючих з ним суб'єктів зовнішнього середовища і вибрані такі способи та форми узгодження інтересів, щоб результати взаємодії забезпечили прибуток підприємству.

Формування концепції фінансової безпеки підприємств є достатньо актуальною проблемою. Одним із найбільш значущих елементів безпеки підприємства є концепція її забезпечення. Загрози інтересам підприємства виникають у процесі їх реалізації в практичній діяльності, що і породжує необхідність захисту інтересів, а по суті – політики і стратегії захисту від цих загроз. Політика і стратегія такого захисту складають суть концепції безпеки підприємства [54, с. 156].

Концепція безпеки підприємства – система поглядів керівництва підприємства на проблеми безпеки на різних етапах і рівнях та в різних сферах його господарської діяльності, а також визначає основні шляхи їх вирішення, принципи, напрями і етапи реалізації заходів безпеки. При розробці концепції безпеки підприємства враховуються чинне законодавство,

нормативні акти і регламенти у сфері безпеки, захисту, застосування технічних засобів (рис. 3.4).

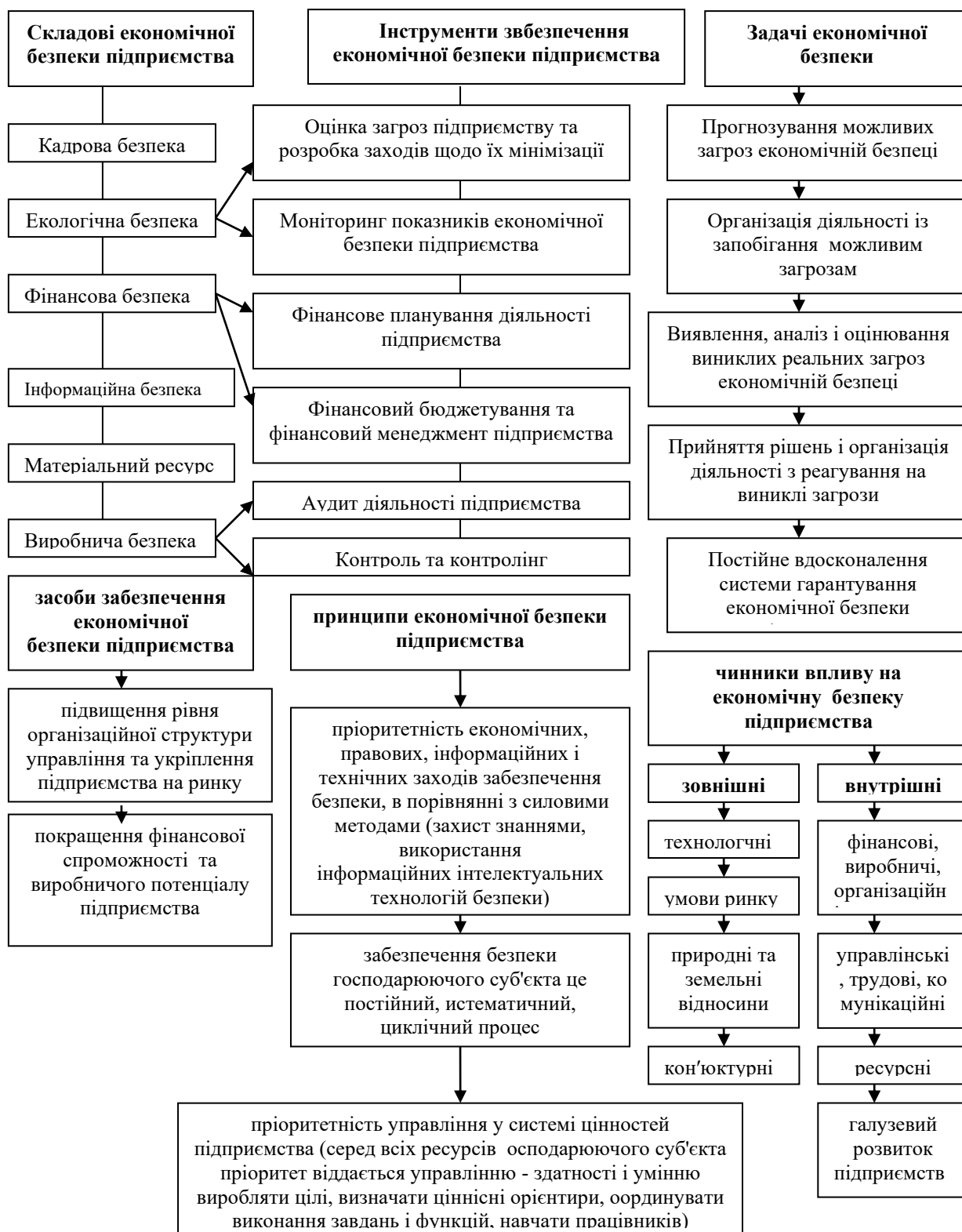


Рисунок 3.4 - Структура концепції економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором з використанням [3, 14, 18, 51, 56]

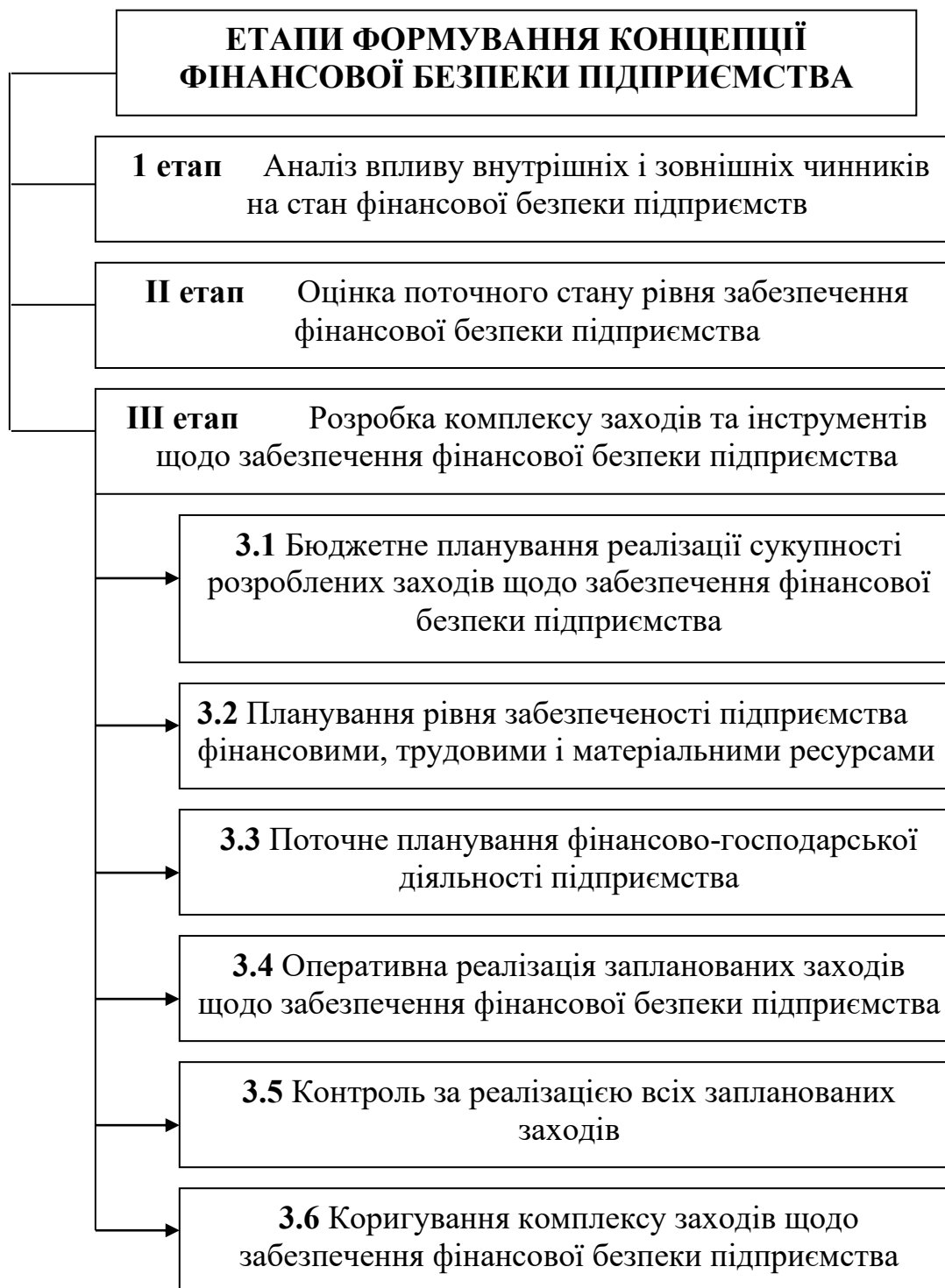


Рисунок 3.5 – Етапи формування концепції фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щебневий завод»

Джерело: побудовано автором з використанням [5, 13, 15, 30, 31]

Оскільки об'єктом гарантування фінансової безпеки виступає стабільний економічний стан підприємства, що, у свою чергу, являє собою складний та багатоаспектний механізм, то ефективне гарантування його

захисту повинно реалізовуватись через комплексний підхід до управління цим процесом. Комплексний підхід припускає облік в управлінні об'єктом всіх основних його аспектів, а елементи системи, що управляються, розглядаються тільки у сукупності цілісності та єдності.

Зміст концепції фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щобеневий завод» охоплює основні складові економічної безпеки підприємств, інструменти забезпечення економічної безпеки підприємства, чинники впливу і засоби забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Мета розробки концепції фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щобеневий завод» – формування комплексної системи фінансової безпеки підприємства. Особливостями концепції фінансової безпеки ТОВ «Вознесенський гранітно-щобеневий завод» є те, що:

1) концепція фінансової безпеки підприємств є конструктивною, тобто відображає: початковий стан об'єкту на перетворення, якого спрямована концепція; стан об'єкту, досягнутий у результаті реалізації концепції; заходи досягнення сформульованих у концепції цілей; засоби, необхідні і достатні для досягнення поставлених цілей; джерела ресурсного забезпечення для реалізації концепції; механізм реалізації концепції, тобто способи (методи) використання виділених засобів і ресурсів;

2) є достатньо гнучкою, тобто дає можливість у її межах реагувати на зміну умов реалізації концепції і вносити корективи в реалізацію за потреби в них.

Особливостями введення до логічної структури концепції таких позицій є:

1) виявлення об'єкту і предмету, визначення їх суті, місця серед множини інших;

2) чітке формулювання ролі і завдання реалізації концепції;

3) виділення умов, необхідних і достатніх для реалізації концепції та зіставлення їх з існуючими;

4) визначення заходів і шляхів реалізації, що забезпечують

перетворення об'єкту реалізації концепції;

5) формулювання критеріїв успішності заходів щодо розроблення концепції.

Основним змістом концепції безпечного функціонування визначено формування засад системи управління ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод», націленої на створення умов для стабільного функціонування та на систематичне задоволення потреби підприємства у безпеці на всіх стадіях його життєвого циклу – від зародження до моменту самостійної або примусової ліквідації (банкрутства). Основні принципи функціонування системи управління в рамках концепції безпечного функціонування підприємства полягають у такому:

1. Безумовне задоволення як загальних потреб підприємства, так і його робітників.

2. Гнучкість структури економічного потенціалу, що забезпечує його стабільне функціонування у теперішньому та безпечну діяльність у майбутньому.

3. Постійне очікування загроз, як внутрішнього так і зовнішнього характеру.

4. Здатність структури управління швидко реагувати на загрози та ефективно використовувати існуючі можливості.

5. Ефективна інформаційна забезпеченість процесів планування та використання стратегій підприємства.

6. Усвідомлення суспільством важливості створення сприятливих умов для здійснення підприємством заходів з підтримки власної фінансової безпеки.

Головними загрозами, які перешкоджають забезпеченню фінансової безпеки, є: різноспрямованість економічних інтересів підприємств, слабка мотивація працівників до попередження загроз і їх незацікавленість у кінцевих результатах діяльності підприємства. У цих умовах підприємство змушене пристосовуватися до зовнішнього середовища без зворотного

впливу. Тому у його можливостях залишається контроль за внутрішнім механізмом функціонування, моніторингом економічних показників фінансово-господарської діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень. У цій ситуації виникає потреба у формуванні концепції забезпечення фінансової безпеки підприємств для цього систематизовані основні функціональні елементи економічної безпеки підприємства, до яких відносять: фінансовий, техніко-технологічний, інтелектуальний, політико-правовий, інформаційний, правовий та соціальний.

Концепція фінансової безпеки підприємства є базою для розробки і створення системи забезпечення безпеки підприємства – сукупності сил, засобів і методів роботи по забезпеченню зовнішньої і внутрішньої безпеки з урахуванням фізичного, технічного, правового, фінансового, інформаційного, психологічного і спеціального забезпечення. Це дозволить створити атмосферу безпеки на підприємстві.

Оскільки об'єктом гарантування фінансової безпеки виступає стабільний фінансовий стан підприємства, що, у свою чергу, являє собою складний та багатоаспектний механізм, то ефективне гарантування його захисту повинно реалізовуватися через комплексний підхід до управління цим процесом.

Комплексний підхід припускає облік в управлінні об'єктом усіх основних його аспектів, а елементи системи, що управляються, розглядаються тільки в сукупності цілісності та єдності.

Розрізняють такі види концепції фінансової безпеки підприємств, які формулюють загальну концепцію фінансової безпеки підприємств. Правова концепція фінансової безпеки підприємства полягає у наявності повної та надійної нормативно-правової бази, що регламентує виробничо-господарську діяльність підприємств з ефективним механізмом реалізації всіх положень, що викладені у нормативно-правових актах. Правове забезпечення підприємницької діяльності носить комплексний, системний та послідовний характер і має запобігати виникненню передумов для економічної

злочинності.



Рисунок 3.6 - Види концепції фінансової безпеки підприємств

Джерело: побудовано автором з використанням [19, 28, 54]

У цьому випадку головне місце відводиться державі в особі її уповноважених органів на всіх рівнях для прийняття необхідних нормативно-правових актів, а також безпосередньо апарату управління того чи іншого підприємства, для розробки внутрішніх наказів, інструкцій, положень тощо.

Силова концепція фінансової безпеки підприємств орієнтована перш за все на протидію економічній злочинності. Її завданням є забезпечення фізичної безпеки керівників та працівників підприємства, створення

ефективної системи контролю за використанням ресурсів, запобігання пошкодженню та викраденню матеріальних цінностей підприємства, несанкціонованому витоку інформації, що містить комерційну таємницю тощо. Реалізація положень цієї концепції є, передусім, прерогативою служби безпеки підприємства, яку повинен очолювати начальник з прямим підпорядкуванням керівнику підприємства.

Виробничо-структурна концепція фінансової безпеки підприємств націлена на використання передових технологій виробництва продукції, сучасного обладнання і техніки. Виробничо-структурна концепція включає: оптимальну галузеву структуру виробництва підприємств, що повинна формуватися, виходячи з природно-кліматичних умов, у яких розташоване конкретне господарство, та виробничих ресурсів, що є в його розпорядженні.

Ринкова концепція фінансової безпеки підприємств передбачає орієнтацію на пошук своєї ніші на ринку, завоювання там міцних позицій та збільшення кола своїх споживачів, шляхом розширення і оновлення асортименту продукції, якомога повнішого задоволення потреб споживачів, постійного рекламування та просування своєї продукції на ринку, налагодження ефективної системи збуту. Успішна реалізація цієї концепції неможлива без виробництва конкурентоспроможної продукції та високого рівня обслуговування.

Концепція ризиків орієнтована на мінімізацію та нівелювання цих негативних явищ, котрі можуть очікувати на підприємство в процесі здійснення виробничо-господарської діяльності.

Суть концепції оптимального стану ресурсів підприємства полягає в ефективному та збалансованому використанні ресурсів (виробничих, фінансових, кадрових та ін.), виходячи з поставлених цілей і завдань підприємства. Вона найбільше відображає поняття економічної безпеки підприємства з позицій ресурсно-функціонального підходу, що має найбільше прихильників серед науковців.

Дана концепція управління фінансовою безпекою підприємства

забезпечує спроможність підприємства забезпечити свій незалежний розвиток і достатній оборотний потенціал, захист від внутрішніх та зовнішніх загроз, здатність зберегти свій власний капітал і структуру згідно з обраною і визначеною місією. Здатність до саморозвитку і прогресу та захищеність його від зовнішніх та внутрішніх збитків та дестабілізуючій дії чинників середовища, що створюють загрозу для його нормального розвитку, стабільний фінансовий стан підприємства.

Концепції фінансової безпеки підприємства також охоплює сучасний стан забезпечення економічної безпеки, об'єкти захисту і загрози безпеці, механізм забезпечення фінансової безпеки та організацію управління і контролю системи безпеки. Результатом функціонування концепції фінансової безпеки підприємств є надходження необхідних для функціонування процесу виробництва ресурсів та інформації відповідно до системи пріоритетних інтересів підприємства, мінімізації витрат на придбання ресурсів у необхідній кількості та належній якості та одержання прибутку.

Отже, важливе місце у процесі забезпечення безпеки підприємства посідає формування концепції забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка включає наступні складові: засоби та принципи забезпечення фінансової безпеки підприємств, інструменти та чинники впливу на фінансову безпеку підприємств, основні елементи фінансової безпеки підприємств та задачі фінансової безпеки підприємств.

Важливим цільовим спрямуванням системи фінансової безпеки підприємства є створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання підприємства в поточному і перспективному періодах. Наприклад, спостерігаючи недосконалість методології у сфері коефіцієнтного аналізу фінансового стану суб'єктів підприємництва, запропонуємо заходи вдосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємств:

- уточнення нормативів за головними коефіцієнтами фінансового аналізу, а також розроблення нормативів за окремими видами економічної діяльності;

- розроблення системи критеріїв та індикаторів оцінки рівня економічної безпеки підприємництва регіону та її систематичний моніторинг;

- визначення рівня конкурентних переваг підприємства у взаємодії з зовнішнім і внутрішнім середовищами;

- уточнення економіко-математичних методів і моделей, що дають можливість комплексно описувати всі складові системи фінансово-економічної безпеки підприємства і взаємозв'язки між ними;

- здійснення моніторингу та прогнозування основних індикаторів системи фінансово-економічної безпеки підприємства на основі трендових моделей динаміки окремих показників ефективності функціонування системи безпеки або трендової моделі динаміки узагальненого показника тощо.

У сучасних умовах інтеграційних процесів існує необхідність розроблення, затвердження і реалізації стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства у вигляді відповідної програми на перспективу; постійного моніторингу реальних і потенційних загроз фінансовій безпеці з метою своєчасного їх виявлення та розроблення заходів щодо їх нейтралізації.

Визначаючи сукупність власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії, критеріїв оцінки стану фінансової безпеки і прогнозу кількісних значень індикаторів системи фінансової безпеки на перспективу, забезпечуватиметься збалансованість фінансових інтересів підприємства, окремих його підрозділів і персоналу. При своєчасному розробленні та застосуванні заходів із нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства розширюватиметься поле щодо створення стимулів для ефективного використання ресурсного потенціалу, запровадження інноваційних проектів на підприємствах району.

Висновки до розділу 3.

1. Фінансова безпека підприємств Вознесенського району формується під впливом сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема регуляторних, ринкових, виробничо-технологічних та фінансових ризиків, характерних для добувної галузі.

2. Проблеми фінансової безпеки виникають через нестійкість доходів, недостатню ліквідність, високі фінансові ризики, неефективне управління капіталом і оборотними активами, перевитрати та слабкий контроль витрат, обмежене резервування, відсутність диверсифікації джерел доходів, низький рівень прозорості та фінансового моніторингу, недостатній професіоналізм фінансової служби та обмежену інвестиційну привабливість організації.

3. Обґрунтовано доцільність оптимізації структури капіталу, формування резервів фінансової стабільності та диверсифікації джерел фінансування як ключових інструментів зміцнення фінансової безпеки.

4. Впровадження системи бюджетування, фінансового контролінгу та управління грошовими потоками визначено необхідною умовою підвищення ефективності фінансового управління.

5. Модернізація виробничих потужностей і підвищення ефективності використання активів розглядаються як стратегічні напрями забезпечення довгострокової фінансової стійкості.

6. Доведено доцільність створення або посилення служби фінансової безпеки як елементу системного управління фінансовими ризиками підприємств.

7. Реалізація комплексного механізму забезпечення фінансової безпеки сприятиме зниженню рівня фінансових ризиків, стабілізації фінансових результатів і формуванню передумов сталого розвитку підприємств Вознесенського району.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та обґрунтовані практичні пропозиції щодо управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району, а саме:

1. Визначальною умовою ефективного функціонування та розвитку підприємства є підтримка його фінансової безпеки, під якою розуміють стан, що характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатністю забезпечувати реалізацію власних економічних інтересів, ефективно функціонувати та розвиватися в умовах невизначеності та господарських ризиків.

2. Під управлінням фінансовою безпекою підприємства розуміють систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, що пов'язані із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз. Управління фінансовою безпекою залежить від обґрунтованого використання методів оцінки її рівня як бази й інструменту контролю та завдання орієнтирів для планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства. Виходячи із зазначеного, механізм управління фінансовою безпекою підприємства включає сукупність взаємопов'язаних процесів планування, регулювання, мотивації та контролю, які забезпечують фінансову стійкість підприємства.

3. Доведено, на основі узагальнення та інтерпретації існуючих методичних підходів, доцільність застосування методики оцінки фінансової безпеки підприємства за методикою Н.В. Іванової. Обраний варіант має п'ять етапів і дозволяє всебічно оцінити фінансову безпеку підприємств за допомогою комплексного показника. Рівень фінансової безпеки підприємства визначається методом середніх величин.

4. За результатами обчислень динаміки показників фінансової безпеки досліджуваних підприємств за 2022 – 2024 р.р. нами встановлено, що ТОВ

«Вознесенський гранітно-щебеновий завод», ТОВ «Корпорація Бугські кар'єри», ТОВ «Прибузький гранітний кар'єр», ТОВ «Прищепівський кар'єр» та ТОВ «Північний гранітний кар'єр» мають показник фінансової безпеки на рівні 0,4 – 0,7, що класифікує їх як достатньо безпечні підприємства. За результатами діяльності протягом 2022 - 2024 років серед досліджуваних підприємств ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеновий завод» має найвищий показник фінансової безпеки - 0,646, що класифікує його як достатньо безпечне підприємство. Протягом 2022 - 2024 років підприємству вдалося підтримувати рівень фінансової безпеки у зоні безпечних підприємств.

5. Показник фінансової безпеки підприємств району, в цілому, протягом всього періоду дослідження знаходиться на рівні достатньо безпечних підприємств (0,552), до того ж з кожним роком його значення збільшується.

6. Основними проблемами та стримуючими чинниками підвищення фінансової безпеки підприємств Вознесенського району є обмеженість власних фінансових коштів, неспроможність підприємства самостійно та вчасно забезпечувати виробництво матеріально-технічними ресурсами, низький рівень продуктивності праці працівників, брак кваліфікованих кадрів на підприємствах та низький рівень цінової конкурентоспроможності підприємств.

7. Управління фінансовою безпекою підприємств необхідно здійснювати на основі організаційно-економічного механізму, який включає такі складові: збирання та обробка інформації; оцінка рівня економічної безпеки; виявлення можливих стратегічних альтернатив; розробка та реалізація заходів зі зміцнення безпеки; моніторинг основних внутрішніх загроз і можливостей, аналіз ефективності впроваджених заходів. При цьому, залежно від рівня безпеки, підприємство визначає базову стратегію (розвитку, стабілізації або виживання) із подальшою її реалізацією шляхом імплементації заходів за окремими складовими фінансової безпеки.

8. Для підвищення фінансової безпеки підприємств Вознесенського району необхідно системно оптимізувати структуру витрат, чітко контролювати надходження та видатки, а також створювати фінансові резерви для забезпечення стійкості у випадку непередбачуваних витрат або економічних коливань. Додатково важливо диверсифікувати джерела доходів та інвестувати у надійні фінансові інструменти, впроваджувати ефективні механізми моніторингу та внутрішнього контролю фінансових потоків, що дозволяє своєчасно виявляти ризики, аналізувати їхні наслідки та мінімізувати потенційні збитки, забезпечуючи стабільність і безперервність діяльності.

9. Головними резервами підвищення фінансової безпеки підприємств є: використання вибору стратегії формування фінансової безпеки функціонування підприємств, удосконалення фінансування, орієнтація на інноваційний розвиток підприємства, посилення конкурентоздатності, покращення кадрової політики, диверсифікація виробництва тощо.

10. Для забезпечення фінансової безпеки на підприємствах району і можливості передбачення ризиків на підприємстві повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та вживати низку заходів із забезпечення стабільності системи фінансової безпеки підприємств. З цією метою слід здійснювати ефективне управління фінансовою безпекою через створення відповідної спеціалізованої структури – служби фінансової безпеки. Її діяльність повинна ґрунтуватися на дотриманні принципів: керованості, послідовності, системності, пріоритетності, справедливості, збалансованості та узгодженості. Склад служби фінансової безпеки може змінюватися залежно від розмірів підприємства. Для малих підприємств рекомендовано створення посади антикризового менеджера або ж отримання консультативних послуг у сфері управління фінансовою безпекою від спеціалізованих консалтингових компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алькема В. Г., Кириченко О. С. Менеджмент організацій : навч. посіб. Кн.1. Київ : Університет «КРОК», 2023. 276 с.
2. Андрійв Н. М. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2530> (дата звернення: 08.10.2024).
3. Байдала В. В., Якимовська А. В. Стратегічне управління економічною безпекою підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8, № 3. С. 241–245.
4. Барановський О. І. Економічна безпека: теорія та практика : монографія. Київ : Фенікс, 2021. 504 с.
5. Біляк Ю. Основні загрози фінансовій безпеці корпоративних підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 12. С. 20–30.
6. Близнюк А.Ю. Аналіз методик оцінювання фінансової безпеки підприємства. *Економіка підприємства*. 2018. № 3. С.12-17.
7. Вараксіна О., Побіденна В., Гребеник Р. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2998/2918> (дата звернення: 25.09.2024).
8. Варналій З. С., Мехед А. М. Теоретико-методичні підходи до оцінки фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2022. № 32. С. 203 –211.
9. Васильців Т. Г., Міценко Н. Т., Мульська О. Г., Зайченко В. В. Економічний потенціал vs економічна безпека підприємства: точки конвергенції та дивергенції. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2023. Вип. 36. С. 23–29.

10. Васильців Т. Г., Пасічник М.Б. Чинники та джерела загроз фінансовій безпеці підприємства. *Наук. вісн. НЛТУ*. 2017. Вип. 10. С.128–135.
11. Гавриш Г.О., Бобух Є.В., Калабін В.Г. Методичні підходи до діагностики рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання з урахуванням дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3518/3447>
12. Грабовський І. С., Якименко А. М. Методичні аспекти формування та оцінки зони фінансової стабільності підприємства. *Економіка та держава. Економічна наука*. 2016. № 1. С. 64–70.
13. Гудзь Т. П. Механізм управління фінансовою рівновагою підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2018. № 2 (52). С. 108–120.
14. Гурова Ю. С. Складові економічної безпеки: сучасний підхід до визначення та систематизації. *Ефективна економіка*. 2024. № 11. URL : <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/5108> (дата звернення: 25.10.2024)
15. Дем'янчук О.І., Хохонік К.В. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*». 2023. Випуск 15. С. 160 -171.
16. Довбня С.Б., Гічова Н.Ю. Діагностика рівня фінансової безпеки підприємства. *Фінанси України*. 2018. №4. С. 88–97.
17. Доценко І.О. Формування системи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства з урахуванням впливу підприємницьких ризиків. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2017. Т.1. Вип. 1. С. 69 – 78.
18. Дячков Д. Д., Потапюк І. П., Капран І. В. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL :

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173/166> (дата звернення: 25.10.2024)

19. Завірюха Н.В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування. Луцьк : Надстир'я. 2016. 260 с.
20. Зубко Т.Л. Методика визначення фінансової безпеки підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 3. С. 112-118.
21. Ібрагімов І.Є. Систематизація методичних підходів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 3. С.143–154.
22. Іванова Н.С. Модель оцінки економічної безпеки аграрних підприємств. *Економічний часопис*. 2015. № 2. С. 22-29
23. Іванова Н. С. Оцінка ефективності системи фінансової безпеки агропромислових підприємств. Автореферат. 2014. К. : 20 с.
24. Карачина Н.П. Методичний інструментарій оцінювання фінансової безпеки підприємства. *Логістика : зб. наук. праць*. Львів : НУ ЛПІ. 2018. С. 302–309.
25. Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії. *Фінанси і кредит: проблеми теорії та практики*. 2019. Вип. 3. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/8276>. (дата звернення: 12.09.2024).
26. Ковальов Д., Плетникова І. Кількісна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. *Економіка України*. 2014. № 4. С. 5–40.
27. Корчевська Л.О. Система напрямків забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Вісн. Одеського національного університету*. 2019. Вип. 2, Т.1. С. 184–191.
28. Кравчук О. Я., Кравчук П. Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства. Луцьк : Надстир'я. 2013. 256 с.

29. Крушевський А.В. Довідник по економіко-математичним моделям і методам. К. : Наук. Думка. 2010. 208 с.
30. Кужелев М.О., Федина В.В., Щербина В.Ю. Напрями зміцнення фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економіка і управління*. 2022. № 2. С.73-78.
31. Лоханова Н. Система управління станом фінансової безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку. *Економіст*. 2019. №2. С. 52–56.
32. Малик О. В. Концептуальні основи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 213.
33. Матвійчук Л.О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2020. № 4(54). С. 330–332
34. Марущак С.М. Проблеми застосування існуючих методик оцінки фінансової безпеки діяльності підприємств. *Наукові праці. Серія «Економіка»*. 2021. Вип. 132. Т. 145. С. 115–119.
35. Мельник С. І. Фінансова безпека підприємства: сутність та сучасні проблеми забезпечення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. № 1. С. 7–12.
36. Насруллаєв Р. С. Методичні підходи до оцінки економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2024. № 7. С. 338–344.
37. Нетудихата К. Л., Жукова В. Є. Фінансова безпека підприємств: сутність, оцінка, фактори впливу на її рівень. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 28. С. 295 –303.
38. Пойда-Носик Н.Н. Науково-методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2021. Вип. 1(1). С. 288–292.
39. Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування управлінських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 366 с.

40. Полозова Т.В., Журавель М.Ю. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства: проблемні аспекти. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 29. С. 355 – 358.
41. Полянська А.С., Троценкова Т.А. Сучасні технології управління фінансової безпекою підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 29. С. 164–168.
42. Пристемський О., Гривківська О., Сакур А. Теоретичні та методологічні аспекти економічної безпеки підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. Т. 1. № 47. С. 106–115.
43. Рета М.В., Іванова А.О. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2019. № 21(994). С.29–37.
44. Румик І.І. Контролінг у системі управління фінансовою безпекою підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 4(60). С. 47-56.
45. Сак Т.В. Діагностування рівня фінансової безпеки підприємства в умовах обмеженості інформації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2019. Випуск № 3. С. 404 – 408.
46. Ситник Н. С., Чепіль Ю. Б. Фінансова безпека підприємства в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 11. С. 67–73.
47. Седікова І. О., Седіков Д. В., Коренман Є. М. Фінансова безпека підприємства: поняття та критерії оцінки. *Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка»*. 2022. Вип. № 11. С. 86–94.
48. Судакова О.І. Служба фінансової безпеки підприємства як умова його сталого розвитку. 2018. URL : http://www.rusnauka.com/10_ENXXIV_2018/Economics/21877.doc. (дата звернення 18.09.2024р.)
49. Томашук І. О., Терещук С. М., Салькова І. Ю. Теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. Вип. 27. С. 347–350.

50. Турило А.М., Капітула С.В. Методика оцінки виробничої безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 3. С. 137–143.
51. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: теоретико-прикладні аспекти: колективна монографія / [О.О. Кравченко, О.В. Андреева, І.С. Ковова та ін.]; за ред. д.е.н., проф. Кравченко О.О. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 336 с.
52. Фролов С.М. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів : навч. посіб. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 286 с.
53. Халіна В.Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Економічна безпека і підприємництво*. 2021. Випуск 1(53). С. 173 – 181.
54. Химич І. Г., Винник Т. М., Константюк Н. І. та ін. Фінансова безпека підприємства як антикризовий метод управління. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 153–159.
55. Швець Ю. О., Цикало К. С. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки промислових підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 25. С. 162– 168.
56. Шевченко А.С. "Ризик", "небезпека" і "загроза" у контексті економічної безпеки підприємств. *90-а Міжнародна наукова конференція молодих учених, аспірантів і студентів "Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті"*, 11–12 квітня 2024 р. Київ: НУХТ. Ч.3. С. 255-256.
57. Шевченко А.С. Антикризовий менеджмент підприємства. *Магістерські читання – 2024*. МКУ ім. Пилипа Орлика. 2024. С.76-78.
58. Шевченко А.С. Формування мотиваційної політики підприємства. *Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих учених «Економіка та інформаційні технології: перспективи інноваційного розвитку»*, Український державний університет науки і технологій. 6-7 грудня 2024 р. Дніпро. С. 24-25.

59. Шушкова Ю. В., Чепіль Ю. Б., Дунець І. А. Оцінка рівня фінансової безпеки бізнесу в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.21>
60. Яструбецька Л. Комплексна методика оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в Україні за умов гібридних загроз. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 17. С. 75–82
61. Franchuk V., Omelchuk O., Melnyk S., Kelman M., Mykytyuk O. Identification the ways of counteraction of the threats to the financial security of high-tech enterprises. *Business: Theory and Practice*. 2020. Vol. 21. No. 1. pp.1–9.
62. Zherlitsyn D. M. Formalization Of Dynamic Relations Between Enterprise Financial Indicators. *Independent Auditor*. 2016. № 16 (II). P. 18–26.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розрахункові дані для визначення рівня економічної безпеки

ТОВ «Вознесенський гранітно-щебеневий завод» Вознесенського району

Показники економічної безпеки підприємства	Граничне значення	Відхилення від граничної величини, %			Бальна оцінка від 0 до 1)		
		2022р	2023р	2024р	2022р	2023р	2024р
Оцінка ліквідності							
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,70	0,90	0,20	0,3	0,1	0,8
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	0,08	0,03	0,63	0,92	0,93	0,37
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2	0,07	0,32	0,63	0,93	0,68	0,37
Оцінка фінансової стійкості							
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	0,45	-0,04	-0,70	0,55	0,96	0,3
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2	0,37	0,54	0,91	0,63	0,46	0,09
6. Коефіцієнт фінансування	0,5	0,58	1,16	10,24	0,32	1	1
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,5	0,10	0,22	3,97	0,9	0,78	0
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,5	0,64	0,60	0,19	0,36	0,4	0,81
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,5	0,36	0,24	0,37	0,64	0,74	0,63
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,0	0,62	1,72	0,58	0,38	1	0,42
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,0	0,21	0,08	4,62	0,79	0,92	1
Оцінка рентабельності							
12. Рентабельність активів	0,1	-0,05	-0,88	-2,90	0,95	0,12	0
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,2	-1,16	-0,37	-2,32	1	0,63	0
14. Рентабельність продукції	0,4	0,55	1,40	-0,43	0,45	1	0,57
15. Валова рентабельність продажів	0,25	0,53	0,96	-0,15	0,47	0,04	0,85
16. Рентабельність власного капіталу	0,25	-0,35	-0,90	-3,82	0,75	0,1	0
Оцінка майнового стану підприємства							
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,5	-0,58	-0,03	-0,37	0,42	0,97	0,63
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,5	0,57	0,03	0,37	0,43	0,97	0,63
19. Фондовіддача	0,6	2,82	9,77	2,78	1	1	1
20. Фондоозброєність	20	8,66	6,90	38,80	1	1	1
21. Матеріалоемність	0,5	0,08	0,05	0,03	0,92	0,95	0,97

Додаток Б

**Розрахункові дані для визначення рівня економічної безпеки ТОВ
«Корпорація Бугські кар'єри» Вознесенського району**

Показники економічної безпеки підприємства	Граничне значення	Відхилення від граничної величини, %			Бальна оцінка від 0 до 1)		
		2022р	2023р	2024р	2022р	2023р	2024р
Оцінка ліквідності							
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	-0,96	16,90	4,59	0	1	1
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	2,84	5,33	6,70	1	1	1
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2	0,49	3,44	5,19	0,51	1	1
Оцінка фінансової стійкості							
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	0,42	0,74	0,81	0,58	0,26	0,19
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2	0,22	2,49	3,82	0,78	1	1
6. Коефіцієнт фінансування	0,5	-0,18	-0,72	-0,80	0,72	0,18	0,20
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,5	0,36	0,81	0,88	0,64	0,19	0,12
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,5	1,13	1,21	0,64	1	1	0,36
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,5	0,03	0,18	0,41	0,97	0,82	0,59
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,0	2,91	9,39	10,44	1	1	1
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,0	0,71	0,88	0,91	0,29	0,12	0,09
Оцінка рентабельності							
12. Рентабельність активів	0,1	0,89	4,92	1,44	0,11	1	1
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,2	0,96	2,73	0,43	0,04	1	0,5
14. Рентабельність продукції	0,4	0,47	1,11	0,35	0,53	1	0,65
15. Валова рентабельність продажів	0,25	0,30	0,83	0,40	0,70	0,17	0,60
16. Рентабельність власного капіталу	0,25	0,07	1,71	0,08	0,93	1	0,92
Оцінка майнового стану підприємства							
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,5	0,45	0,53	0,58	0,55	0,47	0,42
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,5	-0,45	-0,53	-0,58	0	0	0
19. Фондовіддача	0,6	5,52	16,32	18,06	1	1	1
20. Фондозброєність	20	1,40	0,85	0,76	1	0,15	0,24
21. Матеріалоемність	0,5	1,42	0,08	0,30	1	0,92	0,70

Додаток В

**Розрахункові дані для визначення рівня економічної безпеки ТОВ
«Прибузький гранітний кар'єр» Вознесенського району**

Показники економічної безпеки підприємства	Граничне значення	Відхилення від граничної величини, %			Бальна оцінка від 0 до 1)		
		2022р	2023р	2024р	2022 р	2023р	2024р
Оцінка ліквідності							
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	5,0	176,5	11,0	1	1	1
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	266,3	617,6	505,0	1	1	1
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2	40,0	171,9	137,4	1	1	1
Оцінка фінансової стійкості							
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	39,2	69,4	70,0	1	1	1
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2	17,9	176,3	184,1	1	1	1
6. Коефіцієнт фінансування	0,5	-15,2	-63,8	-64,8	0,15	0,64	0,65
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,5	52,8	60,6	31,8	1	1	1
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,5	113,6	171,4	158,4	1	1	1
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,5	-13,9	8,6	21,3	0,86	1	1
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,0	515,9	714,2	345,9	1	1	1
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,0	115,4	111,2	19,8	1	1	1
Оцінка рентабельності							
12. Рентабельність активів	0,1	59,0	72,0	74,0	1	1	1
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,2	49,5	26,0	55,5	1	1	1
14. Рентабельність продукції	0,4	-56,0	-58,5	-54,3	0,44	0,42	0,46
15. Валова рентабельність продажів	0,25	-40,0	-43,2	-48,0	0,6	0,57	0,52
16. Рентабельність власного капіталу	0,25	-8,8	-18,8	-18,0	0,91	0,81	0,82
Оцінка майнового стану підприємства							
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,5	2,4	6,4	30,4	0,98	0,6	0,70
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,5	-2,4	-15,0	-20,4	0,98	0,85	0,82
19. Фондовіддача	0,6	926,3	1259	643,2	1	1	1
20. Фондоозброєність	20	31,0	28,5	197,0	1	1	1
21. Матеріалоемність	0,5	34,0	40,0	38,0	0,66	0,60	0,62

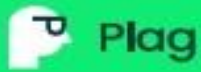
Додаток Г

**Розрахункові дані для визначення рівня економічної безпеки ТОВ
«Прищепівський кар'єр» Вознесенського району**

Показники економічної безпеки підприємства	Граничне значення	Відхилення від граничної величини, %			Бальна оцінка від 0 до 1)		
		2022р	2023р	2024р	2022р	2023р	2024р
Оцінка ліквідності							
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,44	0,13	0,18	0,56	0,87	0,82
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	0,41	0,25	0,64	0,59	0,75	0,36
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2	0,25	0,56	0,48	0,75	0,44	0,52
Оцінка фінансової стійкості							
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	0,80	0,22	0,26	0,2	0,78	0,74
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2	0,38	0,22	0,15	0,62	0,78	0,85
6. Коефіцієнт фінансування	0,5	0,60	0,28	0,18	0,4	0,72	0,82
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,5	0,54	0,51	0,46	0,46	0,49	0,54
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,5	0,54	0,30	0,36	0,46	0,7	0,64
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,5	0,43	0,10	0,53	0,57	0,9	0,47
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,0	0,32	0,53	0,04	0,68	0,47	0,96
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,0	0,56	0,68	0,78	0,44	0,32	0,22
Оцінка рентабельності							
12. Рентабельність активів	0,1	0,55	0,53	1,43	0,45	0,47	1
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,2	0,65	0,00	0,43	0,35	0	0,57
14. Рентабельність продукції	0,4	0,28	0,42	0,68	0,72	0,58	0,32
15. Валова рентабельність продажів	0,25	0,63	0,69	0,48	0,37	0,31	0,52
16. Рентабельність власного капіталу	0,25	0,11	0,56	0,56	0,89	0,44	0,44
Оцінка майнового стану підприємства							
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,5	0,63	0,57	0,43	0	0	0
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,5	-0,63	-0,57	-0,43	0	0	0
19. Фондовіддача	0,6	1,32	0,12	1,13	1	0,88	1
20. Фондоозброєність	20	3,49	3,84	3,97	1	1	1
21. Матеріалоемність	0,5	1,14	0,34	0,08	1	0,66	0,92

Додаток Д
Розрахункові дані для визначення рівня економічної безпеки ТОВ
«Північний гранітний кар'єр» Вознесенського району

Показники економічної безпеки підприємства	Граничне значення	Відхилення від граничної величини, %			Бальна оцінка від 0 до 1)		
		2022р	2023р	2024р	2022р	2023р	2024р
Оцінка ліквідності							
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	-87,0	-88,5	-89,5	0,13	0,11	0,10
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7	-7,0	-39,3	46,6	0,93	0,61	0,53
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	2	-47,8	-68,8	-19,3	0,52	0,31	0,81
Оцінка фінансової стійкості							
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	-75,4	-203,8	-18,6	0,24	0	0,81
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	2	-93,0	-117,1	-65,6	0,07	0	0,36
6. Коефіцієнт фінансування	0,5	1325,	485,2	190,8	0	0	0
7. Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,5	-37,4	-319,8	78,8	0,63	0	0,79
8. Коефіцієнт обіговості всього капіталу підприємства	0,5	496,2	458,8	523,4	1	1	1
9. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,5	117,1	96,4	117,2	1	1	1
10. Коефіцієнт обіговості необоротних активів	1,0	3423,	3968,	7114,	1	1	1
11. Коефіцієнт фінансового ризику	1,0	56,4	42,1	36,9	0,43	0,58	0,63
Оцінка рентабельності							
12. Рентабельність активів	0,1	-2465,0	-757,	601,	0	0	1
13. Рентабельність власних оборотних активів	0,2	-2895,0	-675,	860,	0	0	1
14. Рентабельність продукції	0,4	-195,0	-61,5	-27,5	0	0,38	0,72
15. Валова рентабельність продажів	0,25	-348,0	-46,4	-10,0	0	0,53	0,9
16. Рентабельність власного капіталу	0,25	-7780,0	-606	587,6	0	0	1
Оцінка майнового стану підприємства							
17. Коефіцієнт зношення основних засобів	0,5	95,2	96,4	97,0	0,05	0,04	0,03
18. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,5	-95,2	-96,4	-97,0	0,05	0,04	0,03
19. Фондовіддача	0,6	5767	6683,	11917	1	1	1
20. Фондоозброєність	20	-89,0	-92,0	-93,0	0,11	0,08	0,07
21. Матеріалоемність	0,5	-4,8	-3,0	-0,4	0,95	0,97	0,96



Звіт про оригінальність

● Оцінка схожості

% **32**

● Ризик плагіату

НАЙВИЩИЙ

👤 Валерій Навроцкий 🕒 2026-03-04 14:28

Посилання на звіт: 15AZ7 / Посилання користувача: qqab

Шевченко А. С. Управління фінансовою безпекою підприємств
Вознесенського району



ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу магістра економіко-технологічного факультету спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

ШЕВЧЕНКА Андрія Станіславовича

на тему: «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ»

Сучасні умови господарювання, що характеризуються фінансово-економічною нестабільністю та високим ризиком збитковості, підкреслюють важливість забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства для його ефективного розвитку. У сучасних умовах нестабільного економічного середовища розробка ефективних механізмів антикризового управління є надзвичайно актуальною для забезпечення фінансової безпеки підприємств Вознесенського району

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних аспектів щодо управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

У кваліфікаційній роботі було досліджено теоретичні та методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємств, проаналізовано виробничо-економічний та ресурсний потенціал підприємств Вознесенського району, проведено оцінку рівня фінансової безпеки окремих підприємств, виявлено основні загрози фінансовій безпеці та обґрунтовано пропозиції щодо підвищення ефективності управління фінансовою безпекою, а також розроблено рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління фінансовою безпекою підприємств району.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи дипломник Шевченко А.С. показав вміння працювати з літературними джерелами, проявив себе цілеспрямованою, наполегливою натурою. Вважаю, що кваліфікаційна робота відповідає вимогам вищої школи, а її автор — Шевченко Андрій Станіславович заслуговує на присвоєння освітнього ступеня магістра за спеціальності 073 «Менеджмент».

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент



Г.М. Рябенко

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
економіко-технологічного факультету **ШЕВЧЕНКА Андрія Станіславовича**
на тему: «Управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району», представленої на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 073
«Менеджмент» ПЗВО «Міжнародний класичний
університет ім. Пилипа Орлика»

Необхідною умовою підвищення ефективності діяльності підприємств та забезпечення їх стійкого розвитку у сучасних умовах економічної нестабільності є забезпечення фінансової безпеки на всіх рівнях управління. Ключовим чинником результативного управління фінансовою безпекою підприємств є застосування комплексного підходу до оцінки ризиків, виявлення загроз та розробки заходів щодо їх мінімізації. Для ефективного функціонування підприємств у складних економічних умовах необхідне впровадження індивідуально адаптованих механізмів управління фінансовою безпекою, що враховують специфіку діяльності суб'єктів господарювання та регіональні особливості. У цьому контексті особливої актуальності набуває розвиток теоретико-методичних підходів та практичних інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємств.

Автор роботи визначив мету і завдання дослідження щодо управління фінансовою безпекою підприємств Вознесенського району.

Кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Перший розділ – теоретико-методологічний, у якому розглядаються теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємств та методологічні підходи до оцінки її рівня.

Другий розділ присвячений оцінці виробничо-економічного стану підприємств району та аналізу їх фінансової безпеки.

У третьому розділі наведено напрями вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємств, обґрунтовано резерви підвищення фінансової стійкості та запропоновано концепцію управління фінансовою безпекою на регіональному рівні.

Разом з тим, робота могла б виграти від більш чіткого викладу власного бачення автора щодо інтегрованого підходу до управління фінансовою безпекою на підприємствах регіону у теоретичному розділі.

У цілому, за матеріалами представленими Шевченком А.С., кваліфікаційна робота являє собою завершене наукове дослідження, виконане відповідно до вимог МОН України, має теоретичне та практичне значення, заслуговує на схвалення, а її автор – Шевченко Андрій Станіславович – на присудження освітнього ступеня магістра за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Директор ТОВ «Прибузький
гранітний кар`єр»

Сергій БАРАНОВСЬКИЙ

